

מהדורת 'קדן טללי ברכה'

שנה ח' (תשפ"ד)

אוצר פניני גאוני ההנהגות והחסידות

♦ תרומה ♦

מאמרים נבחרים משכיות חמדה, שווים לכל נפש
מכוונים ומדוממים ככתבם וכלשונם מתוך הספרים הקדושים

זהר המבאר

הכתר והכבוד

בהוצאת ישיבת "אביד יעקב"
מוסדות "אור מאיר ושמחה" נהריה
ע"ש כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצידא זיע"א

טו | המהנה את הצדיק מנכסיו
זוכה לסיוע ממונו
מילתא הרת"א

יב | עונשו של קמצן
ניצוץ אורה חסידי לפרשת השבוע
ספיר ויהלום

ג | התפילה בלא כוונה
אינה פועלת תיקונה כראוי
אוצר פניני החסידות

העלונים: אביד יעקב • מילתא חרתא • ספיר ויהלום • ובחרת בחיים • המגיד ממעזיטש • מכתלי בית הדין • מגדנות

סוד זכין ובעז | למוד תורה לשמה על דרך הבעש"ט - התדבקות בקדושת האותיות א

בן ביתי | השראת השכינה על ידי למוד התורה | עדות הבעל שם טוב זיע"א על הקלויז בבראד שהשכינה שורה שם בקביעות א

דגל מחנה אפרים | על ידי התורה שהיא שמונתיו של הקב"ה שורה הקב"ה אצל האדם א

תניא | המשפן היה עצה שתוכל הקדושה ששרתה על ישראל במתן תורה להמשיך לשרות בתוכם ולא תפרח נשמתן א

ב"ח | כאשר לומדים התורה לשמה זוכים להיות היכל ומרכבה לשכינה וכל הארץ מאירה מכבודו יתברך א

עבודת ישראל | הלומד תורה כדי להגיע על ידה לדבקות בו יתברך חש תענוג עצום בלמודו ב

תפארת עזראל | עסק התורה שהוא בנושאים גשמיים נועד לזמני היום שמחוץ לתפלות כדי שלא תהא לאדם גיליות בדבקות התפלה ב

בפני אבי"ב | למוד התורה צריך להיות עם כל הלב ולא בראש לחוד, ובכך זוכה להיות משפן ושוכן עליו השי"י ב

תפארת שמואל | למוד הגמרא הוא הטהרה הגדולה ביותר ג

פתוחי חותם | תפלה בלא פגנה אינה מתקבלת ואינה פועלת את התקון הראוי ג

לקוטי תורה | הדקדוק בלשון הפסוק ג

נעם אליעזר | על האדם לראג - מלבד הליכתו בדרך ה' - שאף הדורות הבאים ילכו בדרךכו ג

מגן אברהם | על האדם לערוף עצות פגגד יצרו בעת האכילה ד

לקוטי שיחות | הטעם שמפרש רש"י בשו"ת מפרוש השי"ס שאמה אחת מיריעות התחתונות היתה נגזרת בארץ ד

אהבת שלום | על ידי התקשרות לצדיקים והתחברות חברים באמת זוכה לסלק מעצמו כל התאוות ה

פתוחי חותם | רמז שצריך ללמד את המשניות בעל פה ה

מבשר צדק | כלי המשפן מקונים נגד איברי האדם ה

שלי"ה הקדוש | מעלת התשובה בשוכבים בפרט בשנת העבור ה

באר מים חיים | הזוכה לאהב את השם יתברך לבו בוער יומם ולילה והולך כמשתגע במה עוד לעבוד את ה' ה

נעם אלימלך | אכילה רק לשם שמים ה

עטרת ישועה | גם בימי הזקנה יתגבר לעבודת הבורא בחשק והתלהבות ה

תורת השרף ממוגלניצא | עבודת כל אדם ככל דור חביבה לפני הבורא יתברך ה

אור המאיר | גם בעת העסוק בפרנסה יש לחשב מחשבות קדושות ומרוממות ולהעלות ניצוצות ו

אור הגנוז לצדיקים | יש לעבד את הבורא יתברך אף עם התשוקות לכסף וזהב | על ידי כן ימתיק הדינים ו

זרע קדש | ההולך להשתפר לפרנסתו יתפון לשם שמים כדי לפרנס בני ביתו ולכבד השבתות ו

בת עין | 'עסק' אמתי - בחינת אמונה שלמה ו

יד דוד | לפרש באמצע משא ומתן ללמוד התורה ו

נעם אלימלך | זהר מאד שלא ימצא בממונו שום עגל ו

בת עין | אמונה בשלמות נקנית על ידי ראית מופתי הצדיקים ו

מגן אברהם | קדוש ויזכר עצמו ויהיה נקי פתינוק בן יומו ו

תפארת שלמה | שומר הברית מיוחד שם הנו"ה בכל העולמות ו

תורת אבות | הרוצה להיות טהור צריך להיות בבחינת 'מקשה' ו

שפת אמת | התורה מאירה לאדם למצא ההארות הגנויים בלבו ו

תולדות יעקב | הדרך הישרה פשיש לאדם ספק האם לעשות או להדל ז

מנת חלקי | נתינת תרומה של כל ישראל בזכות קבלת התורה ז

ערוגת הבשם | הלומד ביחידות ואינו מסיח דעתו מהשי"ת אינו בכלל חרב על הבדים' ז

מעטה נפתלי | למוד תורה מתוך ענוה ז

ישיב משה | את השלחן היו נושאים פעמים ז

אבן שלמה | מצוה הקשה ביותר לעסק במשא ומתן באמונה ח

שערי שומחה | רקמת היריעות כפי המחשבה הראשונה ח

לקוטים חדשים | גם חבור יריעות המשפן מאליהן ח

חומת אבן | הפרשת מעות לצדקה בעת שהדעת מישבת כדי שיהיה נקל לו לתן בבא העני ח

צמח דוד | יתן צדקה לתוך ידו של העני או הגזבר כדי ליחד שמו יתברך ח

נחל קדומים | יקדים לתן ידו של העני קדם שיפשט את ידו כדי ליחד שמו יתברך כסדר ח

מערכי לב | המצטער על שאין ידו משגת לתן צדקה מרבה מעלה עליו הקב"ה כאלו נתן ט

ברפת אברהם | טפח מסגרת השלחן רמז לשעור חמש הצדקה ט

מעשי צדיקים י

ספיר ויהלום | הארה חסידית מן הפרשה י

זוהר הקדוש | עם פרוש הכתר והכבוד יד

קו 'מחברים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

מחברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישראל

מתחילים את היום!

להצטרפות: newsletter.mechubarim@gmail.com

ישירות למייל האישי

נושאים בפרשת תרומה

השראת השכינה ע"י למוד התורה

סוד יבין ובעז

רבי מאיר מרְגְלִיּוֹת זי"ע א (פלמיד חבר למרן הבעש"ט זי"ע א)

למוד תורה לשמה על דרך הבעש"ט – התנדבות בקרשת האותיות

ללמוד לשמה בלי שום פונה ורה, וכאשר הזכירו אותי לזה מורי הגדולים בתורה ובחסידות, ובתוכם ידידי הרב החסיד מופת הדו"ר מוהר"ר ישר'אל בעל שם טוב זצלה"ה פונה רצויה בלמוד לשמה, לרפק את עצמו בקדשה וטהרה עם האותיות בכח ופעל בדבור ובמחשבה, לקשר חלק מנר"ן ח"י בקדשת גר מצוה ותורה אור אותיות המתפיימות ומשפיעים שפע אורות וחיית אמתיות נצחיות.

וכשזוכה להבין ולהתדבק בהאותיות קדושים יוכל להבין מתוך האותיות ממש אפילו עתידות, ולכן נקראת התורה מאירת עינים, שמאירה עיני המתדבק בהם בקדשה ובטהרה כמו האותיות של אורים ותמים.

ומילדותיו מיום שהפכתי בדבקות האהבה עם מורי הרב מוהר"ר ישר'אל תנצב"ה הנ"ל, ידעתי נאמנה שזה היה הנהגותיו בקדשה ובטהרה ברב חסידות ופרישות וחקמתו, צדיק באמונתו וחייה, דמטמרין גלן לה, כבוד ה' הסתר דבר (פרק ב עמוד ו):

בן ביתי

רבי אליעזר צבי מקומארנא זי"ע א השראת השכינה על ידי למוד התורה | עדות הבעל שם טוב זי"ע א על הקלוזי בכראד שהשכינה שורה שם בקביעות

ועשו לי מקדש (כה ח) הוא בחינת תפארת – הוא תורה שבכתב הכלול גם בן מתורה שבעל פה, פנודע מהמעשה שהיה בעיר בראד בית הנקסט ששם היו לומדים בתורה יומם וליילה, שהיה שם הרב הגאון הצדיק רבי יחזקאל לאנדא זלה"ה רב הצדיק רבי משה מאוסטרא זלה"ה ועוד, עד עשרה, ועשו ביניהם נדר שלא יפסק התורה יומם וליילה מהם, כשהיה ישן אחד מהם ללמד חברו.

ואמר מרן רבנו הבעל שם טוב זלה"ה ששם השראת השכינה בקביעות

בלי הפסק, לזה בא לשם פעם אחת בשנה ונתן להם תקון אחד זהב אדם. ואחר כך על ידי רשעים גמורים נתפרדו וכו'. **נמצא** שעל ידי תורה יש שם השראת השכינה, לזה כתיב ועשו לי מקדש – מקום מקדש – על ידי למוד בתורה הקדושה, אז – ושכנתי – שכינה הקדושה – בתוכם:

דגל מחנה אפרים

רבי משה חיים אפרים מסדילקוב זי"ע א על ידי התורה שהיא שמונתיו של הקב"ה שורה הקב"ה אצל האדם

וצוה הקדוש ברוך הוא שיקח האדם להקדוש ברוך הוא אצלו, כמו שפירש ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם ממש.

אך איך אפשר לקח הקדוש ברוך הוא בכיכול שישירה אצל האדם, והיינו על ידי התורה שהיא שמונתיו של הקדוש ברוך הוא, והיא הקדוש ברוך הוא ממש, כנ"ל שהוא ושמו אחד, וגם בזה הקדוש (ח"ג עג) איתא קודשא בריך הוא ואורייתא כולא חד.

וכשלומד תורה לשם הקדוש ברוך הוא, והוא לקיים מצותיו ולשמור הלא תעשה, ומזכיר אותיות התורה שהם שמונתיו של הקדוש ברוך הוא, בזה הוא לוקח להקדוש ברוך הוא ממש כנ"ל, ושורה עליו השכינה בכיכול וכו' (ר"ה א"י ויקחו ל'):

תניא

רבי שניאור זלמן מלאדי זי"ע א המשכן היה עצה שתוכל הקדשה ששרתה על ישראל כמתן תורה להמשיך לשרות בתוכם ולא תפרח נשמתו

והנה מודעת זאת שהאבות הן הן המרכבה (כ"ד מו ח), שכל ימיהם לעולם לא הפסיקו אפילו שעה אחת מלקשר דעתם ונשמתם לרבון העולמים בבטול הנ"ל ליחודו יתברך, ואחריהם כל הנביאים כל אחד לפי מדרגת נשמתו והשגתו, ומדרגת משה רבנו עליו השלום היא העולה על כלנה, שאמרו עליו שכינה מדברת מתוך גרונו של משה.

ומעין זה זכו ישראל במעמד הר סיני, רק שלא יכלו לסבל, כמאמר רבותינו זכרונם לברכה (שבת פח:) שעל כל

דבור פרוחה נשמתן כו' שהוא ענין בטול במציאות הנ"ל, לכן מדי אמר להם לעשות לו משכן וכו' קדשי הקדשים להשראת שכינתו, שהוא גלוי יחודו יתברך כמו שנכתב לקמן.

משחרב בית המקדש שורה השכינה על האדם על ידי למוד התורה

ומשחרב בית המקדש אין להקדוש ברוך הוא בעולמו משכן ומכון לשבתו – הוא יחודו יתברך – אלא ארבע אמות של הלכה (כרכות ח), שהוא רצונו יתברך וחקמתו המלכשים בהלכות הערוכות לפנינו.

ולכן, אחר שיעמיק האדם מחשבתו בענין בטול הנ"ל כפי יכולתו, זאת ישיב אל לבו, כי מהיות קטן שכלי ושרש נשמתו מהכיל להיות מרכבה ומשכן ליחודו יתברך באמת לאמתו, מאחר דלית מחשבה דיילי תפיסא ומשגת בו יתברך כלל וכלל שום השגה בעולם, ולא שמץ מנהו מהשגת האבות והנביאים.

אי לזאת אעשה לו משכן ומכון לשבתו, הוא העסק בתלמוד תורה כפי הפנאי שלי בקביעות עתים ביום ובליילה כדת הנתנה לכל אחד ואחד בהלכות תלמוד תורה. וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה (מנחות צט:) אפלו פרק אחד שחרית כו'.

ישמח שזוכה להעשות אשפיוזן לנבירה

ובזה ישמח לבו ויגיל ויתן הודאה על חלקו בשמחה ובטוב לבב על שזוכה להיות אשפיוזן לגבורה פעמים בכל יום, כפי העת והפנאי שלו כמסת ידו אשר הרחיב ה' לו (פרק לה):

ב"ח

רבי יואל סיקריש זי"ע א

כאשר לומדים התורה לשמה זוכים להיות היכל ומרכבה לשכינה וכל הארץ מאירה מכבודו יתברך

ולכן נתן הקדוש ברוך הוא תורת אמת לישראל במתנה שלא תשתפח מאתנו, כדי שתתדבק נשמתנו וגופנו ברמ"ח איברים ושס"ה גידין ברמ"ח מצות עשה ושס"ה לא תעשה שבתורה.

ואם היו עוסקים בתורה על הכונה הזאת, היו המה מרכבה והיכל לשכינתו יתברך, שהיתה השכינה ממש בקרבם פי היכל ה' המה ובקרבם ממש היתה השכינה קובעת דירתה, והארץ פלה היתה מאירה

[ג'גו'] תוכו רצוף אהבה' (שה"ש ג ט-ו), כתב דעקר השראת קדושה היה באהבת ישראל שנתנו זהב וכסף באהבה גדולה כדי שיהיה משכן, באהבת ישראל שוכנת הקדושה.

ככל צרכי האדם מנחים ניצוצות מנשמתו שעליו להעלותם

אך עוד יש לפרש, משום דכתבו שכל מה שיש לאדם, הן זהב וכסף, הן שאר דברים, והן אכילה ושימוש, הכל השם יתברך מזמין לאדם דברים שיש בהם ניצוצי נשמתו של אדם, לכל אחד זמין לפי נשמתו, אם לאכילה זמין לחם שיש בלחם מניצוצי נשמתו של אדם, או לשימוש, ויש עליה להניצוצין וגם לנשמתו על ידי האכילה או השימוש.

עשיית מצוה מחפצי האדם מעלה ניצוצות נשמתו

וכל שפן בודאי אם עושה מצוה בדבר שיש בו ניצוצי נשמתו, שנותן לחם לאכל, או שימוש למצוה, או דבר אחר שנותן לעני שאין לה שימוש גדול כזה, ודאי יש עליה לנשמתו ולניצוצי נשמתו של אדם, עין בשם הפעל שם טוב.

ילמד אדם תורה במקום שלבו חפץ - משום שמסתמא שם מנחים ניצוצות השכינים לנשמתו

וכתבו (ע"ז טו) לעולם ילמד אדם תורה במקום שלבו חפץ, ודאי הטעם מחמת דבתורה יש בו כל ניצוצין קדישין, כמו שכתוב במדרש (שמ"ר לג א) 'יש בו זהב ויש בו כסף', הכל באין מן התורה, ואם פן באן שחושק למקום הזה בתורה, מן הסתם יש במקום זה שחושק ללמד ניצוצין השייכין לנשמתו, ולכן חושק למקום הזה דיקא יותר. ואפלו אדם שחושק לדבר אכילה, גם פן הוא פן, רק שם יש יצר רע שמפתה את אדם ועושה לו חשק לתאוה, אבל חשק לתורה אינו מצד היצר הרע כלל, והוא חושק ללמד במקום הזה דיקא - ודאי יש במקום הזה ניצוצין קדישין השייכין לנשמתו.

כל אחד חשק לתרם למשכן דבר משרש ניצוצות נשמתו

וכאן נמי שנאמר 'אשר ידבנו לבו' (כה ט), ד'זהב' רמז לגבורה ו'כסף' לאהבה, 'נחשת' לרחמים, וזה 'אשר ידבנו לבו', שכל אחד חשק לתן לפי נשמתו. אם היה נשמתו מגבורה, היה חושק לתן למשכן זהב שהיה ניצוצי נשמתו בזהב שהיא גבורה, ואם היה נשמתו מחסד, היה חושק לתן כסף שיש בה ניצוצין של חסד. וכן שאר, מאיזה ספירה שהיה נשמתו פן חשק לתן למשכן שיש בה ניצוצין השפך לו, ונתעלו נשמתן על ידי זה שנתנו למשכן. וזהו 'אשר ידבנו לבו',

תמיד לפני השם יתברך ברוך הוא, לא היה אליו יראה כל כך, כי היה מרגל לפני השם יתברך ולא היה היראה כל כך גדולה, לכך אין רשאי אדם להתפלל יותר משלוש תפלות שתקנו אנשי כנסת הגדולה.

ועל פן הצורך הקדוש ברוך הוא לתת התורה לישראל, מפני טעם זה, כי להתפלל תמיד לפניו אי אפשר כמו שכתבנו, וללכת בטל מפל שפן אי אפשר, שהוא מביא חס ושלום לידי עברות וכדומה. על פן נתן הקדוש ברוך הוא התורה שהיא מדברת בדברים הגשמיים, למשל ראובן הלך לשמעון וכדומה, שהוא ענין אחר.

אף שהתורה מדברת בענינים גשמיים היא קדש קדשים ומביאה לידי יראה מכח קדשת האותיות

ולפי זה שמא תאמר על ידי היה נפרד מעבודתו יתברך, אל תאמר פן, אלא אדרבה שהוא קיומה של יראה, תדא מפני שאם היה תמיד מרגל לפני השם יתברך לא יהיה עליו כל כך יראה, ועל ידי התורה נתקן, ועוד כי התורה עצמה אף על פי שהיא מדברת בדברים הגשמיים, אף על פי כן היא קדש קדשים והיא מביאה לידי היראה מכח האותיות הקדושים וכו'.

ועקר הוא כי אי אפשר לעסק תמיד בדבר אחד אלא אם פן היה הפסק דבר ביניהם, לכך הצרכה התורה להיות, כדי להפריד האדם שלא יהיה תמיד מרגל לפניו יתברך.

ואף על פי שמדמה לו שכל זמן שעוסק בתורה יצא היראה מלבו ועוסק בדבר הגשמי, כגון ראובן הלך לשמעון כך וכך שמפנה לבו לדבר אחר, אף על פי כן מביאה לידי יראה, כי האותיות הם אור גדול. ומכל שפן פשעוסק בנסתרות התורה שהם בעצמם רוחניות גדול וכו'.

והעקר הלא שעל ידי שהאדם נפרד מעט מלפניו יתברך הוא לטובתו, שעל ידי כן אחר כך הוא יותר ירא וחרד (פרשת יירא):

בפני אבי"ב

רבי יעקב אריה מרדזימין זיע"א למוד התורה צריך להיות עם כל הלב ולא בראש לחוד, ובכך זוכה להיות משכן ושוכן עליו הש"י

מדרש (שמ"ר לד ט) ועשו ארון עצי שטים (כה ט), מה התורה קדומה לכל, כך במעשה משפן הקדים את הארון לכל הכלים. יש לפרש, משום דהאלישיף כתב, 'אפריון עשה לו המלך שלמה [מ]עצי [ה]לבנון

מכבודו, ובה יהיה קשור לפמליא של מעלה עם פמליא של מטה, והיה המשפן אחד וכו'.

והוא המכון בכרפת אשר בחר בנו, על אשר קרבנו לפני הר סיני ונתן לנו תורתו הקדושה כלי חמדתו שהיה משפיע בה בכל יום, כדי שתתדבק נשמתנו בעצמות קדשת התורה ורוחניותה, ולהוריד השכינה בקרבנו (ארי"ח סימן מז):

עבודת ישראל

רבי ישראל מסודניץ זיע"א

הלומד תורה כדי להגיע על ידה לדבקות בו יתברך חש תענוג עצום בלמודו

דהנה מי שלומד תורה על מנת שיהיה למדן חס ושלום, או אפלו שידע הדינים על ברזן ולעבד ה' פרצונו, מפל מקום אין לו תענוג גדול מעסק התורה כמו העוסק לשמה להיות היכל לשכינה תכף בשעת עסק התורה ומרובה קדושה. והנה על פי משל ממלי דעלמא, כשעבד עושה רצון אדוניו לפי שנצטוה מאתו ומקבל עלו, מפל מקום אינו מתענוג בזה, פי לולא נצטוה היה יותר טוב לו שילך חפשי וכן חורין, רק שהוא מוכרח לעשות מה שצוהו אדוניו. אבל הן שעושה רצון אביו באהבה ובתשוקה, אז יש לו תענוג מפל דבר אשר הוא עושה, ואדרבה הוא משתוקק תמיד מתי אזפה לשמש את אבי.

וכן הענין בעבודת יוצרנו יתברך שמו, כשאדם לומד תורה דרך עבודה כדי שידע אף לעבד לו יתברך שמו, אין לו שום תענוג מעסק התורה ולא יתלהב לבו לברך ברפת התורה ולהודות לו יתברך שמו על נתינת התורה, פי מה אכפת לה, אם לא נתנה היה פטור ממנה. מה שאין פן מי שלומד תורה לשמה - כמו שכתב הפ"ח שם - להיות פסא והיכל לשכינה על פי נשמתו העוסקת בדבר ה' והוא נעשה מרובה לשם ה' ושורה עליו כל הקדושה וכל המלאכים מקשיבים לקולו, וכמו שהאריכו בזה בספר הזהר הקדוש ובספרי קבלה (ליקוטים):

תפארת עזיאל

רבי עזיאל מייזליש זיע"א

עסק התורה שהוא בנושאים גשמיים נועד לזמני היום שמחוץ לתפלות כדי שלא תהא לאדם רגילות בדבקות התפלה

הכלל הוא שאי אפשר לאדם להיות תמיד עוסק בדבר אחד, אלא שיהא דבר הפסק ביניהם, כגון אם אדם היה מתפלל

אחד היה יכול לעשות משפן, שהיה עם המן אבנים טובות הרבה, פרוש שנפלו מניצוצי נשמות שלהם שהיה להם נשמות גדולות והיה להם הרבה ניצוצין קדישין, ונפל הרבה אבנים ועוד, ונגזו למשפן והיה לעשותו. ודו"ק:

תפארת שמואל

רבי שמואל צבי מאלכסנדר זיע"א
למוד הנמרא הוא הטהרה הגדולה ביותר

אמר בקדשו כבוד קדשת איתן מרנא ורננא מווארקא וצלה"ה זי"ע לכבוד קדשת אבי אדוני מורי ורבי וצלה"ה: הגמרא היא טהרה הגדולה, וכמאמר הכתוב (ירמיה כג ט) 'הלוא כה דברי פאש', התורה הקדושה שורפת כל המספים המבדילים בינינו לבין אבינו שבשמים (פרשת מקץ ד"ה ויהי מקץ):

המשפן, לרמו שאם אדם ילמד כל כך שיכנס לתוך לבו - אז יכול להיות עוכר את עצמו להיות משפן ושוכן עליו השם יתברך, ולא שהלמוד היה בראש בלבד בלא כניסה לתוך הלב, ולזה אין התורה פועל בו כלל, כמו שכתוב בזהר (תיקון י כה): אורייתא בלא דחילו רחימו לא פרכת לעילא, וצריך להכניס התורה לתוך הנשמה שבלב.

ולכך היה מנח התורה בתוך ארון של זהב, שהיה ניצוצי נשמות של ישראל מן גבורה יראה, ורמו שאדם יכניס התורה לתוך הנשמה, ורמו שיהיה דיקא של זהב דהם ניצוצי יראה, לרמו כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו חכמתו מתקיימת (אבות פ"ג מ"ט).

באור דברי המדרש שאפלו אחד מ ישראל יכול לעשות את המשפן
ולכך כתב המדרש (שמו"ר לג ח) שאפלו

מאיוה ספירה שהיה נשמתו חשק לתן אותו דבר שהיה בה מניצוצי נשמתו.

והשם יתברך, מחמת אהבת ישראל שאהב אותם, רצה להיות שוכן במשפן מניצוצי נשמתם שהיה נעשית מניצוצי נשמתם, ונתעלו נשמתם של ישראל ודבקו בהשם יתברך.

וזהו שכתוב 'ושכנתי בתוכם' (כה ח), כי הנשמות גדולות שהם חלק אלקי ממעל, והשם יתברך היה לו נחת מזה כי היה שוכן בתוך ניצוצי נשמות של בניו ומושכי נשמות ישראל אלו.

הטעם שהיה הארון של זהב | טעם עשית הארון קדם המשפן

וגם התורה היה מנח בארונות של זהב גם כן, מחמת שהיה מרמו דצריך הלומד תורה לראות שיכניס התורה בלב שהוא מקום נשמה, ולכך עשה הארון קדם

פרשת תרומה

ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי (כה ב)

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א
תפלה בלא כונה אינה מתקבלת ואינה פועלת את התקון הראוי

דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה. אפשו לרמו על התפלה, דידוע דעקר תפלה היא בלב, כמו שנאמר (דברים יא י) 'ולעבדו בכל לבבכם', ואמרו רבותינו זכרונם לברכה (תענית ב) איזוהי עבודה שהיא תלויה בלב, זו תפלה. שצריך פונה בלב בשעת התפלה, ואם אין אדם מכון לבו בשעת תפלה, רק מוציא הדברים בפיו ולבו בל עמו, אין תפלתו מתקבלת.

והתפלה נקראת דברים העומדים ברומו של עולם' (ברכות ו), והשעם, משום דהתפלה היא דברים, והדברים הללו עולים לשמי מרומים ועושים פעלה ומעלים השכינה מעלה מעלה, ולא שיף שתעשה הפעלה הזאת פי אם בכונת הלב פראוי:

ביאור הפסוק על פי הנ"ל

וזהו שאמר דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה, היא התפלה הנקראת דברים העומדים ברומו של עולם. והזהירם והודיעם דעקר התפלה היא בלב, וזהו מאת כל איש אשר ידבנו לבו, מכון לבו פראוי בשעת התפלה, ממנו תקחו את תרומתי, דהינו תקבלו את תפילתי, ומי שאינו מכון את לבו רק הדברים מהשפה ולחון, לא תקבל תפלתו.

מדרגתו בענין שידיבר דבורים בבחינת 'הוא'.

ואל ישית לבו לעצת יצר הרע אשר לו מראה דמיונות איוף שהוא רחוק מאד מה' וכבר אבדה תקנתו חס ושלום, כי לכן נקרא היצר הרע מסית ומדיח, שמלכד שמסית האדם להטות מדרך הישר, עוד זאת הוא מדיחו במה שמראה לו גדל התרחקותו אשר אין לקרב.

אבל זאת תורת האדם, להתחזק עצמו לפי מדרגתו באמונה נסתרת, ואחר כך יזכה למדרגות צדיקים, ותקחו - שתוכלו לדבר בבחינת 'אתה':

ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשפן ואת תבנית כל כליו וכן תעשו (וכו תעשו - לדורות, רש"י) (כה ט)

נעם אליעזר

רבי אליעזר זוסקא מסקולטן זיע"א
על האדם לדאג - מלבד הליכתו בדרך ה' - שאף הדורות הבאים ילכו בדרך

ובדרך מוסר אפשו לבאר, שמאמר וכן תעשו לדורות נמשך אמאמרו 'ושכנתי בתוכם' (פסוק ח), שפרש באלשיך הקדוש, דעל כן לא אמר 'ושכנתי בתוכי' אלא 'ושכנתי בתוכם', כי עקר השקראת השכינה צריכה להיות בהאדם עצמו, וכל אחד מישראל צריך להכין את לבו לטהרו מכל סיג ופגם כדי שיהיה מקום ראוי להשקראת שכינתו יתברך.

ויקחו לי תרומה מאת כל, ראשי תבות מלכות, לרמו דעל ידי התפלה מתרוממת ומתעלית מלכות שמים, שהיא השכינה:

לקוטי תורה

רבי מרדכי משטרינוביל זיע"א
הדקדוק בלשון הפסוק

ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי. שנות הלשון, תחלה רק ויקחו לי, בלשון נסתרה, ואחר כך 'תקחו', בלשון נוכח.

בחינת אמונה 'זכה וברוכה' ובחינת 'הסתרה'

הנה יש בחינת 'ענייך לנכח יביטו' (משלי ד כה), שיש לו לאדם אמונה וזכה וברוכה לנכח, כמאמר הכתוב 'שויתי ה' לנגדי תמיד' (תהלים טו ח), שיוכל לדבר דבורים לנכח בבחינת 'אתה', אך זהו מדרגה גדולה אשר לא כל אדם זוכה.

ויש בחינת 'אנכי הסתר אסתיר' (דברים לא יח), שאין לו דבקות גדול בבחינת לנכח, רק בבחינת נסתרה, שמאמין באמונה שלמה דאית אלקי עלאה בעלמא רב ושלטי מנהיג ומשגיח, אבל אינו משיג דבקות עצום, ויש לו מהשבות זרות.

גם בבחינת 'הסתרה' יאמין ויתחזק ולבסוף יזכה לבחינה הזכה וברוכה

אל יתרפה ממלאכתו, ויאמין ששם גופא בבחינת 'הסתר אסתיר' גנוז בה בחינת 'אנכי', ויתחזק עצמו על כל פנים לפי

אמה אחת ממנו מכסה את האמה היו"ד של הקרשים, והאמה השנית – מנחת על הארץ!

וכפי שמביא במסכת שבת שם 'תנא דבי רבי ישמעאל למה משפן דומה לאשה שמהלכת בשוק ושפוליה (שולי בגדיה. רש"י) מהלכין אתריה'.

אבל על פי פשט, קשה לומר שיריעות המשפן היו נגרות בארץ, שזהו הפך הכבוד. ובפרט שרש"י מביא בטעם שעדך יריעות העזים (בצד צפון ודרום) 'יהיה סרוח על צדי המשפן מזה ומזה לכסותו' – 'למדה תורה דרך ארץ שיהא אדם חס על היפה'.

דאף שזה קאי (בפשטות) על היריעות התחתונות, דלפי שהיו גפות חס עליהם לכסותם (ביריעות עזים), מכל מקום, מוכן, שאותה הנהגה של 'דרך ארץ' מחיבת גם כן להזהר ביריעות עזים (שגם הן גרות) ולא לכבותן שיהיו נגרות בארץ!

ולכן מפרש רש"י (פסוק יב) הפתוח רק לפי פרוש הבריייתא, ש'חצי היריעה העדפת' כסה 'שתי אמות שהיו מגלות בקרשים', שעל פי זה לא היה נגרות בארץ כלל.

באור דעת הנמרא על פי פנימיות

ויש לבאר דעת הש"ס – שיריעות העזים היו נגרות על הארץ – על פי פנימיות הענינים:

החלוק הפנימי בין עשר יריעות התחתונות וי"א יריעות עזים הוא: קדושה מתחלקת ליו"ד מדרגות (עשר ספירות), מה שאין כן בלעצמת זה יש י"א כתרין דמקסבותא.

וכן בענינו: היריעות התחתונות רומזות על אור המקיף את כל עשר הדרגות דקדושה, ולכן היו במספר עשר; ואלו יריעות עליונות רומזות על אור מקיף עליון יותר, שבכחו לברר גם הלעצמת זה, ש'יהיה הקלפה שומר לפרי ולא יהיה הקלפה מתנגד להפרי', ולכן הם במספר י"א.

וזהו גם הרמז בכף שיריעות עזים היו נגרות על הארץ, בהתאם לענינם הפנימי, לברר גם הארציות, שגם היא תהיה תדורה באור הקדושה (חלק לו עמ' 134-135):

והברית התיכן בתוך הקרשים מברח מן הקצה אל הקצה (כו כח)

משפן להשראת שכנתו יתברך, ולכן אפילו כשאיש אחד אוכל על שלחנו ואינו אומר דברי תורה, ואוכל רק למלאות פרסו ותאנתו הוא גם כן כאלו אוכל מזבחי מתים חס ושלום.

הרמז בלשון הפסוק

ולכן מזהיר הפתוח ועשית שלחן, הוא השלחן שעורף לאכילתו, יעשה אותו עצי שטים, שטים בגימטריא שטן, ועצי הוא לשון עצה, הינו שגם באכילתו על השלחן יבקש לו עצות כנגד השטן והיצר הרע, שלא יאכל כמו רעבתן למלאת תאוות יצרו, אף שיאכל בקדושה ובטהרה לערף שלחנו בבחינת 'זה השלחן אשר לפני ה' (יחזקאל מא כב).

מסגרת השלחן רמו שיש לשמר שלא יהא להרע אחיזה באכילה

וזה אמתים ארכו ואמה רחבו ואמה וחצי קמתו, דהנה האמה היא בת ששה טפחים ואמתים הם י"ב טפחים ואמה רחבו הרי ח"י טפחים, ואמה וחצי קמתו שהם תשעה טפחים הרי כ"ז שהיא אותיות 'זף', והינו שגם בלישבו על שלחנו יבקש לו עצות כנגד היצר הרע, ויראה שיהיה זף וישר פעלו לזכף ולטהר עצמו למצא מקום לה' באכילתו, וזה ועשית לו מסגרת, הינו שיעשה סביב שלחנו מסגרת שיהיה סגור וחתום מסביב, שלא ימצא על שלחנו שום אחיזה להרע (ד"ה וזאת התרומה):

ואת המשפן תעשה עשר יריעת שש משור ותכלת וארגמן ותלעת שני כרבים מעשה חשב תעשה אתם. אך היריעה האחת שמנה ועשרים באמה ורחב ארבע באמה היריעה האחת מדה אחת לכל היריעות (שדי פותיהו לאוקא דמשפן כמה הווי ארבעין, דל תלתין לאינרא פשא להו י', לר' יהודה מכסאי אמה דאנהים לר' נחמיה מגילאי אמה דאנהים. . בשלמא לר' יהודה הינו דכתיב 'חצי היריעה העדפת תסרה' (כו יב), אלא לר' נחמיה מאי תסרה, תסרה מתכרותיה. תנא דבי ר' ישמעאל למה משפן דומה לאשה שמהלכת בשוק ושפוליה מהלכין אתריה, שבת צח:) (כו א-ב)

לקוטי שיחות

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זיע"א הטעם שמפרש רש"י בשונה מפרוש הש"ס שאמה אחת מיריעות התחתונות היתה נגרות בארץ

לדעת הש"ס, שהיריעות התחתונות כסו ט' אמות של קרשים בצד מערב, נמצא, ש'חצי היריעה העדפת' (שהוא שתי אמות) שצריך להיות 'על אתרי המשפן' (לכסות מה שנשאר מגלה מן יריעות התחתונות), היתה

ועל זה הוסיף הפתוח ואמר וכן תעשו לדורות, רצה לומר שלא די לו לאדם שיכין רק את עצמו בלבד לזה, אלא צריך לזאג גם על הדורות הבאים אתריו, שגם הם ילכו בדרך ה' לשעבד את גופם ונפשם ולטהר לבם להיות מקום ראוי להשראת שכנתו יתברך.

וכמו שמצינו אצל אברהם אבינו עליו השלום שאמר הקדוש ברוך הוא 'פי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אתריו ושמרו דרך ה' (בראשית יח ט).

וכתב רבנו בעל חפץ חיים וצ"ל (חומת הדת, מאמר חיזוק הדת מאמר ב), במה שאנו אומרים בכל יום (ברכת גאולה דשחרית) 'עלינו על בנינו ועל דורותינו ועל כל דורות זרע ישראל עבדיך', שזה קבלת ערבות, שמלבד שקבלנו על עצמנו מלפנים בעת קבלת התורה, אנו שונים אותו בכל יום בעת שאנו מקבלים עלינו על המצות וכו':

ועשית שלחן עצי שטים אמתים ארכו ואמה רחבו ואמה וחצי קמתו וגו' ועשית לו מסגרת טבח סביב (כה כג-כה)

מגן אברהם

רבי אברהם מטריסק זיע"א על האדם לערך עצות כנגד יצרו בעת האכילה

והנה בעת שהאדם עוסק בעבודת ה' בתורה ותפלה בנקל לו לזכק את נפשו בזה, פי התורה ותפלה צריכה להיות בבחינת השמע לאנגף מה שאתה מוציא מפיו (ברכות טו), ולכן אם יטה אָנו לשמוע הדבורים שמוציא מפיו בתורה ותפלה יתעורר לבו ממאמצות הדבורי תורה ותפלה עד שיבוא לזבקות בשמו יתברך שיהיה אור שכנינו חפף עליו.

מה שאין כן בשעה שעוסק בגשמיות באכילה ושתיה, אזי יכול לפול מדבקות ה' להמשיך עצמו אתרי תאות המאכל למלאות פרסו ולהיות נפסק מה'.

ולכן איתא (אבות פ"ג מ"א) שלשה שאכלו על שלחן אחד ולא אמרו עליו דברי תורה כאלו אכלו מזבחי מתים, וזה איתא על שלשה, מחמת שהם ראויים להשראת השכינה כמו שכתוב (תהלים פב א) 'בקרב אלהים יפוט', ולכן כשלא אמרו דברי תורה נפסקו מדבקות העליון, וכאלו אכלו מזבחי מתים חס ושלום.

ואכן האמת הוא, פי פיון שיש בכח כל אש ישראל לזכף קומת גופו להיות

כמשנתגע ממש לומר במה יעבד את ה' אלהיו, וכל אשר יעשה ויעבד הכל כלא נחשב נגדו כאפס ותהו לרב האהבה והתשוקה הבוררת בלבו באש להכה (ד"ה וצפית):

אכילה

נעם אלימלך

רבי אלימלך מליז'נסק זיע"א

אכילה רק לשם שמים

'ועשית' לו זר זה סביב, פרוש שיהיה כל סבוב אכילתך זר בעיניך ולא תכון להנאתך רק לכבוד שמים (ד"ה ועשו ארון):

לא למלאות התאוות בשלמות

'ואמה' ונחצי אמה רחב הקרש', ר"ל בדברי הגשמי שהוא דבר שיש לו סוף ונקרא בשם רחב לגבי הדבר הרוחני, תראה שתעשה באמת חצאים, שתאכל ותותר, או שאר גשמי תראה שלא תמלא תאוותך בשלמות (ד"ה ועשית את הקרשים):

זקנה

עטרת ישועה

רבי יהושע מדז'ניקוב זיע"א

גם בימי הזקנה יתגבר לעבודת הבורא בחשק והתלהבות

'ועשה' כרוב אחד מקצה מזה' הינו בימי בחרות יתחזק כנער לעבד הבורא וללחם מלחמת היצר, וזכרוב אחד מקצה מזה' הינו גם בימי זקנתו יתאמץ כנער לעבד השי"ת בחשק והתלהבות נמרז כלי עצלות (ד"ה ועשית שנים):

עבודת ה'

תורת השרף ממוגלניצא

רבי חיים מאיר יחיאל ממוגלניצא זיע"א

עבודת כל אדם בכל דור חביבה לפני הבורא יתברך

נאל' יאמר אדם איך יוכל אדם כמוני שיעלה את השי"ת ככוכב, ולזה כתיב 'מאת כל איש אשר ידבנו לבו', שראה הקב"ה כל הדורות שעתידין להבראות, וראה כל איש ואיש בפרטיות, וגם הדור הזה ראה ערפו השפל, אפילו הכי נדב לבו לברוא וחספן בעבודתו (ד"ה ויקחו):

הנה כל ציור המשפן, ההיכל, וקדשי קדשים וכל צורת הכלים מצירים, הם צל הגוף של ה' ה' אדם, רק שנתמשפן אצל היצר הרע, וכשהאדם עובר חס ושלום איזה עון שנוגע לזה הכלי, זו הכלי הוא בגלות משפן אצל היצר הרע, וכשמתקן מעשיו בתשובה מתקן זו הכלי, וכשמתקן דרך כלל אז יבנה בית המקדש במהרה בגימנו.

וזהו לכל כלי המשפן - רצה לומר כל הכלים של המשפן, הכל כפי כל עבודתו - שצריכין בכל עבודה לתקן הכלי הנוגע לה:

שוכבים ת"ת

של"ה הקדוש

מעלת התשובה בשוכבים בפרט בשנת העבור

שמות וארא בא בשלח יתרו משפטים תרומה תצוה. הנני כולל כל הפרשיות אלו בסוג אחד, יען כי מישף שייכי להדדי בשנת העבור, שדרך ישראל להתעורר בהם בדרך תשובה ביתר שאת, כמזכר בדברי הקדמונים והאחרונים.

והנה רבם הזכירו פרשיות שוכבים לבר, והבאים אחריהם הוסיפו עוד ביתר שאת עוד גם בן פרשיות ת"ת, והמוסיף בתשובה יסיפו לו עוד מן השמים.

הרמז בשוכבים ת"ת

אלו התבות של שוכבים ת"ת, רומזים לארבע חומות, תשובה תפלה צדקה תורה, פי 'שוכבים' רמז ל'שוכבו בנים שוכבים', ובמה, בתבת ת"ת, ראשי תבות תשובה תפלה, וגם ראשי תבות תלמוד תורה, וגם תבת ת"ת הוא לשון נתינה, רמז לצדקה:

• לשונות של אור •

אהבה

באר מים חיים

רבי חיים מטש'רנוביץ זיע"א

הזוכה לאהב את השם יתברך לבו בוער יומם ולילה והולך כמשנתגע במה עוד לעבוד את ה'

מי שזוכה לאהב את השי"ת בכחות היצר הרע, לכבו יבער יומם ולילה, וילך

אהבת שלום

רבי מנחם מענדל מקוסוב זיע"א

על ידי התקשרות לצדיקים והתחברות חברים באמת וזכה לסלק מעצמו כל התאוות

יש לכאר על דרך זה, דהנה ידוע מפי סופרים וספרים דשרש ויסוד הכל הוא התקשרות הצדיקים והתקשרות ואהבת חברים בבחינת אמת לאמתו מדת יעקב, על דרך 'תתן אמת ליעקב' (מכה ז ט), ועל ידי ההתקשרות הצדיקים וההתקשרות ואהבת חברים באמת לאמתו - שיהיה קשר של קנא - כי שפת אמת תכון לעד' (משלי יב ט), על ידי זה יכול להברח מעל עצמו כל התאוות עד קצה אחרון.

והנה יעקב נקרא בריח התיכון, פי אברהם הוא בחינת חסד ויצחק הוא בחינת אמת - בריח התיכון, פי הוא כלול משניהם מחסדים וגבורות פנוצע.

רמז לשון הפסוק על דרך הנ"ל

וזהו והברית התיכון בתוך הקרשים, פרוש כשיש מדת אמת - מדת יעקב - בריח התיכון - בתוך הקרשים, הינו התקשרות הצדיקים וחברים, פי קרשים הוא קשרים, אזי יוכל להיות מברית כל התאוות מקצה אל קצה, וד"ל:

נבוכ לחת תעשה אתו כאשר הראה אתך

בהר כן יעשו (כו ח)

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

רמז שצריך ללמד את המשניות בעל פה

נבוכ לחת. בא לרמז מה שפתכנו דצריך ללמוד בעל פה, וזהו 'נבוכ לחת', כתרומתו 'חליל לוחי', שהתלמוד הזה שיתלמד המשנה יהיה חסר לוחות, שלא תלמד בספר, רק בעל פה. וזהו 'כאשר הראה אתך בהר', שגם אתה לא למדת אותה כי אם בעל פה, כמו שאמרו (אבות פ"א מ"א) משה קבל תורה מסיני, היא תורה שבעל פה שקבלה בעל פה, גם בני ישראל כן יעשו וילמדוה בעל פה. והנה 'נבוכ' גימטריא ששים, רמז לששים מסכתות שיש במשנה:

לכל כלי המשפן בכל עבודתו (כו ט)

מבשר צדק

רבי ישכר דב מזלוטשוב זיע"א

כלי המשפן מכונים נגד איברי האדם

פְּרִנְסָה

אור המאיר

רבי זאב וואלף מז'יטומיר זיע"א
גם בעת העוסק בפרנסה יש לחשב מחשבות קדושות ומרוממות ולהעלות ניצוצות

'לחשב מחשבת לעשות בזהב ובכסף', כלומר אפילו בעת עסקיהם 'לעשות בזהב ובכסף', כשהולכים לעבודתכם לסבת הבאת פרנסתם, גם כן צריך לחשב מחשבות קדושות, לדבק מחשבתו ברוממות אלהותו ית', ולהעלות משם ניצוצין קדישין ואותיות התורה (ד"ה וידבר ה):

בחינת אמונה בה' זהו 'עסק אמת' (ד"ה וידבר ה):

יד דוד

רבי יעקב דוד מאמשינוב זיע"א
לפרש באמצע משא ומתן ללמוד התורה
אם אדם עוסק במשא ומתן, ובאמצע משא ומתן פורש את עצמו והולך לעבודת ה', זה הוא שמפריש מממונו גרבה לה' (ד"ה ויקח):

נעם אלימלך

רבי אלימלך מליז'נסק זיע"א
יזהר מאד שלא ימצא בממונו שום עול הש"ת ברב רחמיו נתן לנו רשות להנות קצת בעוה"ז מכסף וזהב לצרכנו, אך לזה צריך שמור גדול לזהר מאד מאד להתנהג כשורה בממונו וכו', וצריך האדם לעמק במחשבותיו שלא ימצא בממונו שום עול ועון (ד"ה א"י מה גדלו):

אור הגנוז לצדיקים

רבי אהרן מאפטא זיע"א

יש לעבד את הבורא יתברך אף עם התשוקות לכסף וזהב | על ידי כן ימתיק הדינים

המכל תשוקה שיש לאדם, אפלו בגשמיות, יכול יעבד את הש"ת, כגון אם יש לאדם תשוקה לזהב, יאמר הלא הזהב אע"פ שפה בעוה"ז הוא דומם ודבר גשמי, אעפ"כ שרשו בעולם העליון הוא ממדת הדין שנמשל לזהב. והנה ע"ז יוכל להמתיק הדינים, פרוש כי יאמר מהו התכלית אם יהיה לי זהב, ודאי אין עקר התכלית של הזהב בשביל תאוות גשמיות ולצאת על ידו מעבודת הש"ת, אלא עקר תכלית של הזהב לעשות ממנו צדקה (ד"ה וזאת התרומה):

זרע קדש

רבי נפתלי מרופשיץ זיע"א

ההולך להשתכר לפרנסתו יתכון לשם שמים כדי לפרנס בני ביתו ולכבד השבתות

למשל שהולך לסחורה להשתכר, יהיה כונתו רק לעבודתו ית"ש, לא למען הנאת גופו, רק כדי שיעשה צדקה בכל עת לפרנס אשתו ובניו, וכן לכבד שבתות ולהחזיק בניו [לתלמוד] תורה, ויקרא שמו ית' בפיו על זה, וכן יהיה בכל עת במחשבתו ער"ז בכל עת שעוסק בסחורה (ד"ה א"י ויקח):

שמירת הברית

מגן אברהם

רבי אברהם מטריסק זיע"א
יקדש ויזכר עצמו ויהיה נקי בתינוק בן יומו

יקדש את עצמו בקדשת היסוד אות ברית וכו' ושיהיה נקי מכל שום פגם כמו תינוק בן יומו וכו'. כמו המפה בקורנס על הטס לרדדה לעשותה דק ודק, כמו"כ צריך האדם לזכר ולטהר פל קומת גופו מכל הגשמיות והחמירות, עד שיזכה למדרגת יוסף הצדיק שומר הברית (ד"ה ועשית):

בת עין

רבי אברהם דב מאברוטש זיע"א

'עסק' אמת - בחינת אמונה שלמה

עסקא גשמי אין זה עסק גמור, כי מה יתרון לאדם בכל עמלו' וגו', אבל

תפארת שלמה

רבי שלמה מרדומסק זיע"א

שומר הברית מחד שם הני"ה בכל העולמות

אם האדם הוא מתקן מדותיו להיות משומרי ברית קדש וכו' גודם היחוד בשם הני"ה למעלה בכל העולמות (ד"ה והיו תואמים):

תורת אבות

רבי אברהם מסלונים זיע"א

הרוצה להיות טהור צריך להיות בבחינת 'מקשה'

'מנרת' זהב טהור' היא מדת שמירת ברית קדש, וכל הרוצה להיות טהור צריך להיות בבחינת מקשה, תקיף כפרזלא, כמד"א בזה"ק:

תורה

שפת אמת

רבי יהודה אריה לייב מגור זיע"א

התורה מאירה לאדם למצא ההארות הגנוזים בלבו

בכח העסק בתורה יכולין להוציא המטמוניות שכלב מכח לפעל וכו', שהתורה היא מאירה לאדם למצא ההארות הגנוזים בו וכו', שכשזוכה אדם לקצת התגלות בתורה וכו' אז לבו מתלכלב ועושה פרות (תרג"ד ד"ה במדרש):

אין סוף למדרגות התורה

ומי שהונה בתורה, לעולם צריך להכין עצמו להשיג מה שלא השיג, שאין סוף למדרגות התורה (תרג"ב ד"ה במדרש):

כפי רצון והכנת האדם יכול להגיע על ידי התורה גבוה מעל גבוה

הכל יש בתורה, רק לכל אדם נתן כפי רצונו באמת. וצריך לזה אמונה לידע ברור כי פל המדרגות וקדשת התורה גבוה מעל גבוה הכל תלוי ברצון והכנת האדם (תרג"א ד"ה במדרש):

על ידי התורה נצולים מאש היצר הרע

ובכח התורה יכולין להנצל מזה האש ולהשתמש בעניני עוה"ז הצריכים לאדם ושלא להתכבך באש היצר"ר (תרג"ד ד"ה גם פי' לקח):

אוצרות גאוני הדורות

ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו
לבו תקחו את תרומתי (כה ב)

תולדות יעקב

רבי יעקב ראב"ן זצ"ל

הדרר הישרה כשיש לאדם ספק האם
לעשות או להחלי

הנה ידוע כי אין אדם רואה חוב לעצמו,
ועל פן איתא בספרים כשפא אדם
לאיזה דבר והוא מספק בו אם לעשות,
או להחליט וכנה יהיה כבוד שמים, או
לעשות ויקים בזה רצון הבורא ב"ה, אז
העצה לזה שידמה במחשבתו כי לאיש
אחר הודמן לו הדבר ההוא, ואז ישער
בדעתו אם היה חברו עושה ודאי כי הוא
הדרך, ואז גם הוא יעשנו. ואם לאו, שלא
היה טוב לחברו לעשות הדבר הלז והיה
מונע מלעשות, אז גם הוא לא יעשנו.

וזה רמז הפתוב בכאן מאת כל איש תקחו
את תרומתי – העבדות, רצה לומר
אם תשער בדעתך על איזה איש אם היה
הוא עושה והיה טוב לפניו וגם בעיניך
היה טוב, גם אתה תעשנו וינה תלך בדרך
הישר, פי האדם בעצמו אין יכול לעמד
על אמתת הדבר אם טוב הוא, פן חס
ושלום יפל ויפשל בהנאת עצמו הקרובה,
כי אין אדם רואה חובה לעצמו והנה נוגע
בפ"ל.

מנת חלקי

רבי הפאל מאיר חסן זצ"ל

נתינת תרומה של כל ישראל בזכות קבלת
התורה

במדרש מובא (ש"ר לג, א), "ויקחו לי
תרומה" זהו שאמר הכתוב "כי
לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזבו"
(משלי ד, ב). ויש להבין, מה ענין נתינת
התרומה, לנתינת התורה.

ויוכן בהקדים מה שיש לשאל על מה
שנאמר "ויקחו לי תרומה מאת כל
איש", והרי התרשים והאלמים אינם יכולים
לתרם (עי' משנה תרומות פ"א מ"ו)? ויוכן על
פי המדרש (במ"ד ז, א), שבשעה שניצאו
ישראל ממצרים היו רבם בעלי מומים,
מפני שהיו נפצעים בבגנן, פיון שבאו
למדבר סיני, אמר ה', 'כף הוא כבודה של
תורה שאתן אותה לדור בעלי מומים'.
אמר למלאכים, שירדו אצל ישראל וירפאו
אותם. נמצא שלא היו בעלי מומים בישראל,

ונמצא שאכן לקחו תרומה "מאת כל איש".
מעשה, תוכן פונת המדרש. שבשעה
שאמר ה' למשה "דבר אל בני
ישראל ויקחו לי תרומה מאת כל איש",
מיד אמר לו ה' "כי לקח טוב נתתי לכם
תורתי אל תעזבו". פונתו לומר, שרק
בזכות התורה שנתנה לישראל, ושמחמתה
התרפאו כל בעלי המומים, היה אפשר
לצוות לקחת תרומה "מאת כל איש", כי
אם לא היתה נתינת התורה, היו בישראל
בעלי מומים שלא ראויים לתת תרומה.

(באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

בטבעת הארון יהיו הכדים לא יסרו ממנו

(כה טו)

ערוגת הבשם

רבי משה גרינוולד זצ"ל

הלומד ביחידות ואינו מסיח דעתו מהשי"ת
אינו ככלל 'חרב על הכדים'

הנה אמרו רז"ל בשלהי ברכות (ג:), מאי
דכתיב (ירמיה נ לו) 'חרב על הכדים
ונאלו', חרב על שונאיהם של תלמידי
חקמים שיושבים בד בבד ועוסקים בתורה,
ולא עוד אלא שמתטפשים, כתיב הכא
'ונאלו' וכתוב התם (ישעיה יט יג) 'ונאלו
שרי צען'.

ולכאורה יש לתמה, והא תנן בפרקי
אבות (פ"ג מ"ח) מנין שאפלו
אחד שיושב ועוסק בתורה שהקב"ה קובע
לו שכן, שנאמר (שמות כ כא) 'בכל מקום
אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתך'.
ונראה דלא קשה מידי, דהנה אמרו רז"ל
במסכת תמיד (לב:), כל העוסק
בתורה בלילה שכינה כנגדו, שנאמר (איכה
ב יט) 'קומי רני בלילה נכח פני ה''. אם
פן מי שיושב לעסק בתורה ומבונן לקים
מצות הבורא ב"ה, ומתפלל להשי"ת
שיביאהו התלמוד לידי מעשה ולידי מדות
ישראל, ואומר ממעמקי הלב ויהי נעם ה'
אלקינו עלינו, בודאי השי"ת משרה נעם
קדשה העליונה באותו למוד, ונמצא שאינו
יושב בד, דהא כתיב 'נכח פני ה'', ובקדוה
אמרו רז"ל שיושבים בד, דהוא יושב בד
בבד בכפילא, דהינו שאינו זוכה שיהא
נעם העליון שורה עליו.

ובזה נבא אל המבנן בס"ד, דיש לך דקדק
בפסוק דלא היה צריך לומר אלא
בטבעת הארון יהיו הכדים, 'לא יסרו

ממנו' למה לי, וכבר עמד בזה באור
החיים הקדוש.

ולדרבנו יתפרש על נכון, על דרך שדרשו
רז"ל (סוטה לה.) בפסוק (במדבר יג
לא) 'פי חזק הוא ממנו', דהאי 'ממנו' כלפי
מעלה קאי. אף אנן נדרשנו בקרא זה
לטובה, ורמזו רחמנא דאפלו מי שהוא
עוסק בתורה ביחידות, מכל מקום כל
שאינו מסיר מחשבתו ממנו יתברך שמו,
אינו בכלל דהך 'חרב על הכדים', אלא
נכלל בקדשת הארון, וכבר אמרו דורשי
רשימות ד'ארון' ראשי תבות א'חד ר'ואה
ו'אינו נ'ראה.

והינו דאמר קרא בטבעת הארון יהיו הכדים,
הינו אותן שיושבים בד ועוסקים
בתורה נמי בכלל דקדשת הארון איתגיהו,
אימתי, לא יסרו ממנו, אם לא יסירו
מחשבתם ודבקוהו ממנו יתברך שמו.

ועשה כרוב אחד מקצה מזה וכרוב אחד
מקצה מזה (כה יט)

מעטה נפתלי

רבי נפתלי שניידר זצ"ל

למוד תורה מתוך ענוה

על דרך הרמז, הנכנס ללמד תורה הוא
צריך לעשות עצמו כגמול עלי אמו,
וגם מי שזכה ולמד עד תכלית כחו צריך
לדעת שהוא כמו שלא התחיל. והרמב"ן
כתב שפרובים צורת תינוק היה להם, וזה
ועשה כרוב אחד מקצה מזה כשנכנס ללמד,
וכן מקצה מזה, כשלמד עד תכלית כחו
היה גם כן כתינוק שלא התחיל.

לעמת המסגרת תהיין הטבעת לכתיים לכדים
לשאת את השלחן. ועשית את הכדים עצי
שטים וצפית אתם זהב ונשא כם את השלחן
(כה כז-כח)

ישיב משה

רבי משה שתרנג זצ"ל

את השלחן היו נושאים פעמים

יש להבין, מדוע נכלל ענין נשיאת השלחן,
שלא כדאורה נראה כמיתר, ודי במה
שאמר בסוף 'ונשא כם את השלחן'.
ומפליא לראות שגם בפרשת ויקהל מצינו
כפילות זו, שכן נאמר שם 'לעמת המסגרת
היו הטבעת בתיים לכדים לשאת את השלחן':

כוללת כל עצה ומדה טובה וכל מיני חכמה והנהגה, דכלא בה.

וזה רמז ויקחו לי תרומה פרישו הפרשה בעת שדעתם מישבת ולכם נכון, וכזה יהיה נקל מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי העני או הגבאי מה שפבר הפריש.

צמח דוד

רבי יוסף דוד משאלוניקי זצ"ל

יתו צדקה לתוך ידו של העני או הגובר כדי ליחד שמו יתברך

דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה. צריך להבין מה צריך לומר שיקחו התרומה הגזברים, הא ודאי שיקחו. ונראה לי במה שכתב האר"י ו"ל שהנותן צדקה צריך לכוון שם הו"ה, הפרוטה היא הי"ד, וידו שבה חמש אצבעות היא הה"א, וזרוע המקבלת עם ידו הם וי"ו וה"א, וזהו 'והיה מעשה הצדקה שלום' (ישעיה לב יז), הוא צרוף והי"ה.

ולזה אמר 'תקחו' בידכם, לאפוקי שלא יאמרו לנותן תן אתה התרומה על גבי הפלי, שאז לא נעשה צרוף והי"ה, והוי 'תקחו את תרומתי' מצוה בפני עצמה, וזה שכתב רש"י ו"ל 'לי לשמי' בשביל ליחד אותיות שמי.

נחל קדומים

רבי חיים יוסף דוד אזולאי זצ"ל - החיד"א

קדים לתן ידו של העני קדם שישפט את ידו כדי ליחד שמו יתברך כסדר

ויקחו לי תרומה. פירש רש"י לי לשמי. יש מי שרצה להסמיך בזה מה שכתב רבנו האר"י ו"ל דבמעשה הצדקה יש חוד לשם הו"ה ב"ה, הזרוע כתמונת וי"ו, וחמש אצבעות נגד ה"א, והפרוטה כעין יו"ד, וחמש אצבעות העני כדמות ה"א, עכ"ל. וכזה פירשו 'עשיר ורש נפגשו עשה כלם ידו', דבין העשיר והרש נתיחד שם הו"ה פמדר, וזה רמז 'לי לשמי', שמצדקה תהיה לי לשמי, ליחד שם הו"ה ב"ה כפאמור.

וגם אני שמעתי שרצו בזה לתת טעם למה שאמרו רז"ל (קה"ד יא א) 'אם בקשפת לעשות צדקה עשה עם צמלי תורה', והטעם כי התלמיד חכם אינו שואל, ואם פן המטבע כעין יו"ד, וחמש אצבעותיו כנגד ה"א, והזרוע וי"ו, וחמש אצבעות התלמיד חכם נרמזת שם הוי"ה ב"ה בישר, שהוא רחמים.

לבנות בית זה, אכל אם התחיל במלאכתו, רואה כמה פעמים שאי אפשר לו לגמור מלאכתו על אפן ותמונה זו פאשר חשב מעיקרא לעשות, וצריך לשנות כמה דברים, כי אי אפשר לכוון הכל מעיקרא מכון ממש.

אבל לא כן היה במעשה משפן, כי ה' נתן להם חכמה ותבונה יתרה בלבם לעשות מלאכת עבודת הקדש, שלא היו צריכין לשנות בתוף מלאכתם כלום, רק כאשר פונו וחשבו מתחלה לעשות הציורים פריעות פן עשו וגמרו המלאכה, וזה היה התבונה יתרה, וזה שרצה לעורר המדרש שרוקמין ממש מבלי שנוי במקום שחושבין.

חמש היריעות תהיין חברת אשה אל אחתה

(כו א)

לקוטים חדשים

רבי יחיאל משה אב"ד יאדיסאוו זצ"ל

גם חבור יריעות המשכן מאליהן

חמש היריעות תהיין חברת, וכיריעות עזים כתיב (כו ט) 'וחברת את חמש היריעות', גם ביריעות עזים כתיב (כו יא) 'והבאת את הקרסים בללאת' וכיריעות של שש לא נאמר רק 'מקבילת הללאת' (כו ט).

נראה לי כי כל הקרוב יותר להקדשה לא היה צריך עשיה, והיריעות של שש היו למטה, על פן כתיב תהיין חברת שיהיו מחברין מעצמן, אבל היריעות עזים שהיו מלמעלה, על פן כתיב וחברת שהיה צריך עשיה. גם בהלולאות כתיב והבאת את הקרסים בללאת שהיה צריך להכניס אותם, אבל ביריעות של שש לא היה צריך להכניס שממילא היו נכנסין.

מצוות גתינת צדקה

חומת אנה

רבי חיים יוסף דוד אזולאי זצ"ל - החיד"א

הפרשת מעות לצדקה בעת שהרעת מישבת

כדי שיהיה נקל לו לתן כבא העני

ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי (כה ט). אפשר לומר דרך הלציי, דיש נדיב דמפריש מעשרו או נדבתו והוא מזמן אצלו, וכשיבוא עני או גבאי יתן לו משם, והוא דרך נקל וטוב פידוע, והתורה הקדושה

ויעש את הפדים עצי שטים ויצף אתם זהב לשאת את השלחן (שמות לו, יד-טו).

ויוכו, בהקדים את דברי הגמ' במנחות (טז), שהקשתה על מה שפאמר

"על השלחן הטהר לפני ה'" (ויקרא כד, ח), מדוע צריכה התורה לומר שיהיה השלחן טהור, הרי הוא כלי עץ העשוי לנחת, כלומר, כלי שמנח במקומו ואינו מיעד לטלטול, והדין הוא שכלי כזה אינו מקבל טמאה. ומתוצת, שלומדים מכך שהיו מגביהים את השלחן בשעה שהיו ישראל עולים לרגל, והיו מראים לכלם את הגס שבמשוף כל השבוע הלחם נותר חס פיום הלחם, ולכן נחשב הוא ככלי שמטלטלים אותו, ועשוי לקבל טמאה, עד שהצרכה התורה להזהיר שישמרוהו בטהרה.

על פי זה יש לומר, שמשמעם זה כפלה התורה את ענין נשיאת השלחן, פיון שאת שאר הכלים לא נשאו אלא רק בשעה שנסעו ישראל ממקום למקום במדבר, אף בשלחן, היתה נשיאה נוספת בשעת העליה לרגל, כדי להראות לכלם את המראה הגדול הזה. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

מקשה אחת זהב טהור (כה לו)

אבן שלמה

רבי שלמה זלמן ארנרייך זצ"ל

מצוה הקשה ביותר לעסק במשא ומתן באמונה

מבאר במהרש"א בתדושי אגדות (וכ"ה בישמח משה פרשת וישלח בשם המהרש"א)

על מה שכתוב בפנורה 'מקשה אחת זהב טהור', דאין דבר הקשה בעבודת השם כמו לעסק במשא ומתן באמונה, שפספו ורכושו יהיה טהור בלא סיג ופסלת, נקי פפים כדרך התורה והישר. וזה שאמר מקשה אחת דבר אחד קשה ביותר, שיהיה זהב טהור, רצה לומר שפספו ורכושו יהיה טהור בלא פסלת.

מעשה חשב מעשה רקם (כו א-לו)

שערי שמחה

רבי שמחה בונם סופר זצ"ל

רקמת היריעות כפי המחשבה הראשונה

בילקוט (רמז טסט), אמר רבי אלעאי שרוקמין במקום שחושבין. הפנוה יש לומר, כי זה דרך כל בעלי אמנות, שתחלה קדם שרוצים לעשות מלאכתם חושבים במחשבה ומציירים ציורים על נייר לדוגמא, אף לעשות כגד זה או

ליד גבאי כל אשר כפי יכלתו, ולא זו בלבד אלא מאת כל איש אשר ידבנו לכו יותר ממה שנתן, שאין לו יכלת לתת כפי רצונו, תקחו את תרומתי שגם זה חשוב לפני כאלו נתן כפי רצונו, וילהי דינק וכתב 'תרומתי' דיתרון זה לא בא ליד גבאי אלא לפניו יתברך. (רוש לט)

ברכת אברהם

כפי אברהם אטנני צ"ל

טפח מסגרת השלחן רמו לשעור המש הצדקה

ועשית לו מסגרת טפח סביב (כה כה). יתכן טעם שעור הטפח, כי אמרו (ב"ב כה:) הרוצה להחכים כו' ולהעשיר יצפין, וסימנך שכן שלחן בצפון, ומזה אנו רואים שהשלחן מורה על השפע. ולכן צנה השם יתברך לעשות 'מסגרת טפח סביב' לרמו שעור הצדקה, שאמרו (כתובות ג.) המבזבז אל יבזבז יותר מחמש, כי רחב השלחן היה אמה, ואמת פלים אמה בת חמשה טפחים כמו שאמרו בסכה (ה:) ובצורבין (ד:) ויהיה החמש טפח, וצנה לעשות מסגרת לכונת השעור והקצבה, וכמה, טפח סביב, שזהו שעור חמש להשפעת השלחן לצדקה, ועל כן לא היה בארון מסגרת, כי הארון הוא הקלי להתורה שהיא מהדברים שאין להם שעור.

כדתנן (אבות פ"ב מ"ה) 'ולא עם הארץ חסיד', נחלקו אי תלמוד גדול או מעשה גדול (קידושין מ:), ואף למוד תלמוד גדול שמביא לידי מעשה, נמצא דתכלית הכל הוא המעשה, ואם כן איך יאמרו רז"ל רחמנא לבא בעי.

אכן נראה לי באור דבריהם, שבלב טוב יכול לעבד את ה' יותר מן המעשה, הא פיצד, דרך משל במצות צדקה ויש כאן עניינים העטופים ברעב, האיש הירא את ה' בלב שלם רוצה להספיק מזון לכל העניים, אף במעשה הצדקה אינו נותן אלא כפי יכלתו אם מעט ואם הרבה. וכן בלמוד תורה יש שלבו חשק בתורה ורוצה ללמד יומם ולילה, וצריך המזונות אינו מניחו, וכן בשאר קיום המצות, נמצא זה גדול מחשבת לב יותר מן המעשה, ובוחר לבות וכליות אלהים צדיק נותן לאיש דרךיו.

אבל הנסיון לגבי דין הוא, שמי שעובד את ה' בשמחה ובטוב לבב, דרך משל נתן לעני צדקה כפי יכלתו בשמחה, ומצטער על שאין לו יכלת לתת כפי רצונו, חשוב לפני הקב"ה כאלו נתן עשר בדמיו, כפי רצונו, ועל כן אמרו רחמנא לבא בעי, דעובד את ה' כפלי כפלים מן המעשה. וזה אפשר פונת הכתוב דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה דהינו הבא

אך כשהוא עם עם הארץ, הנה העני שואל, וחמש אצבעות פשט העני את ידו הוא ה"א אחרונה, ואחר כך הנותן זרוע וחמש אצבעות ופרוטה הם וה"י, ואם כן הוא השם מהפך שהוא דין, ולכן הצדקה לתמיד חכם היא העולה.

מערכי לב

רבי הפאל יוסף חזן צ"ל

המצטער על שאין ירו משנת לתן צדקה מרבה מעלה עליו הקב"ה כאלו נתן

דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לכו תקחו את תרומתי. וקשה ד'מאת כל איש אשר ידבנו לבו' תר, דהנה ליה למימר 'ויקחו לי תרומה מאתם', ובודאי דכל הנותן מנדבת לבו נותן. ועוד 'תקחו את תרומתי' תר, דכבר אמר 'ויקחו לי תרומה'.

אך על פי האמור הנה נכון, שכבר אמרו (קידושין מ.) דמתשבה טובה לתת הקב"ה מצרפה למעשה אף על פי שנגאנס ולא נתן, וגם אמרו רז"ל (סנהדרין קו:) רחמנא לבא בעי, ודבריהם צריכים באור, דאף על גב דעקר היהדות בלב טוב, אף על כל פנים לא יתכן שיהיה עקר לפני הקדוש ברוך הוא מתשבה טובה שבלב נגד המעשה, דאפלו למוד תורה שגם היא בעצמה מצוה, ואין קיום למעשים בלעדה

מעשי צדיקים

הם נזקקים למעות אין בידם מאומה, כי הם עוסקים יומם ולילה בתורה לשמה. **בזאת** תבין ידידי שאני נותן לך יותר ממה שאתה נותן ככתוב (ויק' לז י) 'יותר ממה שבעל הבית עושה עם העני, עושה העני עם בעל הבית', וגם נאמר 'עשר בשביל שתתעשר'. דברי הרבי הקדוש עשו רשם עז על המתנגד, והוא נתן את הכסף ברצון ובלב שלם. (אדמורי טטרנוביל)

מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי (כה ב)

בעת שעסק החפץ חיים זיע"א בקבוץ תרומות לצורך הקמת ישיבתו הרמה בראדין, נגש אליו יהודי עתיר נכסים ואמר, "הקדוש ברוך הוא זכני בעשר רב, רצוני להקים את כל בנינו הישיבה בכספי, בתנאי מפרש שזו תקרא על שמי".

עבור כל דבר נאלץ בעל הבית לשלם. **אחר** ששמע בעל הבית את התלהבותו של רבי מרדכי בעת התפלה, נכנע והשתכנע על ידי החסידים למסור לרבי מרדכי פתקא בשמו, אז דרש ממנו רבי מרדכי כפדיון נפש בשביל הפתקא סך של שלוש מאות זהובים.

נבוך בעל האכסניא שלא זכה להמנות על החסידים ושאל, "רבי, האם הכסף שלקחתם וגם הסכום שאתם דורשים ממני, אינו גזלה ממש", ענהו רבי מרדכי, "דע פי אני נבחרתי מכל תלמידי הרה"ק **הבעל שם טוב** זיע"א לנדד ביו העירות למטרה הקדושה, כדי לאסוף נדבות עבור הצדיקים הנסחרים שבדורנו.

מפזרים הם בעולם, ואני מוצא אותם בין הרבנים העניים, או משמשים כשוחרטים סופרים מלמדים סנדלרים וכדומה, והם חיים בדחק גדול, כאשר

ויקחו לי תרומה (כה ב) **בעת** שנסע הרה"ק רבי מרדכי מטטרנוביל זיע"א עם מגן מחסידיו ביום חרף קר וגשום, עברה העגלה בכפר קטן, וחלפה סמוך לבית יהודי שלא היה חסיד שהחזיק באכסניא בכפר, רבי מרדכי הורה לעצור את העגלה ליד בית בעל האכסניא, ולהמתין בחוץ.

משהבחין בעל האכסניא בעומדים מחוץ לביתו, יצא והזמין את הרבי ופמליתו להפנס אל הבית, אף רבי מרדכי אמר להפתעתו, "דע שעליך לשלם על כך עשרה זהובים", ובעל האכסניא הוציא מכיסו עשרה זהובים ונתן לרבי.

בהננסם כבד אותם בעל האכסניא בכוס תה, אז הודיעו רבי מרדכי שעליו לשלם עשרה זהובים נוספים, הוציא בעל האכסניא עשרה זהובים נוספים מכיסו ונתן לרבי מרדכי, וכן בשעת הסעודה,

החפץ חיים לא שמח עם ההצעה המפתה, ולאחר הרהור קל השיב, "כוננתך בודאי רצויה, הלאי שירבו נדבנים כמותך בישאל, עם זאת איני מוכן לקבל את ההצעתך הנדיבה, כי צריך לזכות עוד יהודים במצוה זו של הרמת נדבך לבגן הישיבה הקדושה.

כך מצינו מפרש בהקמת המשכן, 'מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי, והגם שבאותו זמן היה ביכלתו של כל אדם מישראל להקים את המשכן בכספו הפרטי, הקדוש ברוך הוא בקש לזכות במצוה זו את כלל ישראל.

ובן הלכה פסוקה היא בשלחן ערוך, שאם רוצים לבנות בעיר בית כנסת ויש במקום עשיר המוכן לנדב את כל הסכום הדרוש להקמתו, אין מקבלים זאת ממנו כיון שצריכים לאפשר לכל בני העיר לטל חלק במצוה."

"אך אני", סיים החפץ חיים, "אשתף אם ירצה השם בגבן הישיבה בראדן כל איש אשר ידבנו לבו, כדי לזכות במצוה זו את הרבים. (זיכוי הרבים)

וזאת התרומה אשר תקחו מאתם זהב וכסף ונחשת (כה ג)

אמר הרה"ק רבי יצחק מפטווארסק זיע"א, בעת שהיה מגיע השבוע בו קראו בשבת קדש בפרשת תרומה, הכריז הרה"ק **האהוב ישראל מאפטא** זיע"א כי השבת זה יום השוק בשמים של זהב כסף ונחשת, עקב היותם מזכרים בתורה בפרשה זו. (סיחתן טל עבדי אבות)

ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם (כה ח)

ספר יהודי נכבד מבני ברק שיש לו דוד שאינו דתי וחפץ להשיבו בתשובה. הוא הזמין את הדוד להתארח אצלו בשבת, וטרם במאמצים גדולים להכין את הרקע כדי שהארוח יעשה על דודו רשם בל ימחה, בצורה זאת חשב לפתח פתח להשיבו לשמירת תורה ומצוות.

השבת התחילה בגל ימיו, סעודת ליל שבת בשר ודגים וכל מטעמים, דברי תורה מתוקים ונחמדים המחממים את הלב, אחר חפץ המארח לקחת את הדוד כליל שבת לאחד מחצרות החסידים, להראות לו את עריכת השלחן של הרבי, שיש בה כח גדול להשפיע טוב על יהודים רחוקים.

ספר המארח, "אך נכנסנו לבית המדרש, ראה האורח לד מבקש מאביו לקלף עבורו בטנים, ואת הקלפות זרק האבא על רצפת בית המדרש, היהודי שלא היה שומר תורה ומצוות ראה זאת והזדעזע, הכי יתכן דבר כזה בעיר בני ברק, שיהודי יזלזל בקדשת בית מדרש ויזרק קלפות בטנים על הרצפה.

הדבר יצר אצלו מיד מחסום כבד לכל השפעה חיובית, כל השבת הזכיר את אשר ראה, "איר יתכן, אדם דתי זורק קלפות בטנים על רצפת בית כנסת", מאותו הרגע דבר לא הצליח להשפיע עליו.

במשך כל השבת, כשנסה המארח להזכיר בשבח אנשי בני ברק וקדשת השבת, שאין כדבר הזה בשום עיר בעולם, הגיב האורח, "אבל אצלכם בבני ברק זורקים קלפות על רצפת בית כנסת", כל המאמצים לא נשאו פרי, ולא עלה בידו להחזירו למוטב. (בני חיל)

ספר החסיד הישיש רבי יהודה לייב קוסטינר ז"ל. בעירנו שאף היו מספר בתי כנסיות, וכלם חרבו בעת מלחמת העולם השנייה מלבד בית הכנסת "גמילות חסדים" שנותר שלם ועומד על תלו עד היום הזה, למרות שהוא בנוי בכלילת יפי ונמצא במרכז שאף, לא הצליחה ד הרשעים הארורים ימ"ש לנגע בו.

בפי אנשי העיר מכנה היה בית הכנסת זה בשם "ג"ח שוהל", מרבית המתפללים בו היה בעלי בתים פשוטים עגלונים וחוננים, אך הקפידו בו מאד לא לדבר בשעת התפלה וקריאת התורה, אם ראו מישהו משוחח באמצע התפלה, היו נוזפים בו ואומרים לו, "לך תתפלל בבית מדרש אחר."

אחר המלחמה פשחזרנו לשאף, וראינו את הפלא הגדול שדוקא בית כנסת מהדר זה העומד במרכז העיר נותר לפליטה גדולה, אמרו שזה בגלל שהקפידו לא לדבר בו בשעת התפלה וקריאת התורה, זכות זו עמדה לבית גדול זה להשאיר לעמד על תלו. (טובות זכרונות)

ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן ואת תבנית כל כליו וכן תעשו, וברש"י פרש' וכן תעשו, לדורות, והדבר צריך באור.

ונראה לפרש על פי מעשה שהיה אצל זקני הרה"ק **הדברי חיים מצאנז** זיע"א, שספר פעם בשלחנו הטהור שהרה"ק **רבי יעקב יצחק מלובלין** זיע"א אמר שהבית המקדש של מעלה כבר תם ונשלם, ויש כבר את כל כלי המקדש זולת הפרכת, שעדין חסרה.

העז אחד מזקני החסידים שזכה עוד להסתופף בצלו של הרה"ק **רבי נפתלי צבי מרופשיץ** זיע"א ושאף, "ולמה אין הרבי משלים את הפרכת", פניו הקדושות של הדברי חיים חורו באחת, ולאחר שהיה מועטת ענה, "מנין לך שלא השלמתי, הפרכת כבר היתה משלמת וכא רשע אחד מארצות המערב ועשה עון פלילי, ובכך קרע את הפרכת."

באור הענין הוא, כי על ידי שאנו מקימים מצוות ומעשים טובים, אנחנו בונים את בית המקדש של מעלה עד שיהיה נבנה בשלמות, אז כשישלם למעלה, יבנה גם בית המקדש של מטה, זו היא תכלית עבודת כל יהודי, להשתדל בכל יכלתו להשלים במעשיו הטובים את בגן בית המקדש והפלים של מעלה, כדי שיבנה בית המקדש במהרה בגמינו.

על זאת אנו מבקשים 'ולירושלים עירך ברחמים תשוב' וכו', ואז כאשר תבנה עירך ותניסד ביתך ותשכלל היכלך, של מעלה, יתקום 'ובנה אותה', את בית המקדש של מטה, 'בקרוב בגמינו'.

זה פרוש הכתוב 'ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן ואת תבנית כל כליו', והיכן הראה לו הקב"ה למשה את המשכן וכליו, הרי הם עדין לא נעשו אז, אלא הראו לו אותם בבית המקדש של מעלה, 'וכן תעשו', לדורות, שבקיום מצוות ומעשים טובים תבנו את בית המקדש של מעלה, ובזה תחישו את בגן המקדש המיחל במהרה בגמינו. (דברי תורה צאנז, גליון תמ"ז)

וצפית אתו זהב טהור מבית ומחוץ תצפנו (כה יא)

בירושלמי שקלים (פ"ו ה"א) איתא, מה תלמוד לומר תצפנו, אמר רבי פנחס, להביא ביו נסר לנסר.

נראה לפרש על פי מעשה שהיה אצל הרה"ק **רבי ישראל מהוסיאטין** זיע"א, שבקשו להזמין פרסת ישיבה לביתו, ובני הבית מדדו שכדי לצפות ולרפד פרסה כזאת צריכים כף וכר מדת בד, ואכן כף

נצטוה, בבואו שנית לאחר החג, התענין הרבי מב'על'א על מקום מגוריו ועל הקהלה היהודית בעירו, וכך דרש וחקר מפיו פרטים רבים, והתענין אודות יהודי פלוני המתגורר באותו מקום, בעל אטליז לממכר בשר.

נחיר החסיד, וסח מתוך צער כבוס כי מכיר הוא את אותו אדם שאינו משתף לקהלת שומרי תורה ומצוות, אנשים 'משלנו' מדירים רגליהם הימנו, שכן ידוע הוא בעיר כמי שמוכר באטליז שלו גבלות וטרפות.

למרה הפלא, אף על פי שאמר ר' משה בפרוש כי האיש זר ומנכר לדרכי תורה ולקדשי שמים, בקש ממנו הרבי מב'על'א בדברי רצוי, שיואיל בטובו למסור לאיש זה בשליחותו אחת משתים עשרה החלות שעמדו על שלחנה הטהור בשבת האחרונה.

הרבי מב'על'א הושיט לו את החלה ונפרד ממנו לחיים ולשלום, כמו כן מסר לו הרבי שתי חלות נוספות, ובקש ממנו שבדרכו חזרה שהיתה דרך אנטוורפן, ימסר שם שתי חלות אלו לשנים מחשובי החסידים בעיר.

עם שובו של ר' משה לביתו שבאורגוואי, חש ולא התמהמה למלא רצון צדיק ולקיים את השליחות שהטלה עליו, הגם שלו עצמו היה ברור ופשוט כי האיש לא יגלה ענין בחלת קדש זו שנסלחה אליו.

כאשר נכנס אל היהודי הלז ואמר לו, "הרבי מב'על'א שלח לך את זה", התפלא לראות איך לשמע אכזרו של הרבי עטתה את האיש התרגשות רבה, עד שקרא בקול זעקה גדולה ומרה ומתוך בהלה רבה, "מה, הרבי מב'על'א שלח עבורי חלה", ופרץ בבכי מפתיע.

נקשרה ביניהם שיחה, והלה ספר כי בשנים קדמוניות היה נוסע לב'על'א שבגליציה, אלא שבטרפה השעה וזחה דעתו עליו לסור מדרכי אבות, בצוק העתים פרק על, והרחיק לכת מרב צרות ואסונות שפקדוהו. עתה, משרואה הוא שלא מש שמו מזכרונו של הרבי מב'על'א, מתעורר לבו לשוב בתשובה שלמה, ולהיטיב דרכיו.

לא ארכו הימים והשנוי נכר בכל הליכותיו, הוא הכשיר את האטליז ופסק מלהכשיל יהודים במאכלות אסורות, היטיב את תהלוכות ביתו יותר ויותר עד שהפך את ביתו לבית חסיד, אף את ילדיו הכניס למוסדות תורה, וגדלם ברבות השנים לאברכי משי מציינים בתורה ויראת שמים. (אור הצפון)

ובלבבך קדם, לא היה תקנה, אף עתה שכתוב בפיר קדם, יכולים לעשות מעשה בפה ועל ידי זה מתעורר הלב ועושים עוד קצת יותר בפה ונתעורר יותר הלב, וכך חוזר חלילה. סיים רבי ירחמיאל משה שמזה נשמע שמתר להראות באברים חיצונים, קצת יותר ממה שיש לו באמת בפנימיות. (ספרן טל צדיקים)

ונתת על השלחן לחם פנים לפני תמיד (כה ל)

לאחר מלחמת העולם שהחריבה מוסדי ארץ ובלבלה את כל העולם, התגלגל חסיד גור בשם ר' משה טרויבע ז"ל והגיע עד למדינת אורגוואי שבדרום אמריקה, השתקע בעיר הבירה 'מאנטיוודיא', וגדל בה את ילדיו בדרך הישר, מעת לעת היה מגיע לארץ ישראל, להסתופף בצל רבו הרה"ק **הבית ישראל** זיע"א.

באחת הפעמים הגיע לארץ ישראל בפרס ימי חג הפסח, כשנכנס לטל שלום מאת רבו, שאלו הבית ישראל האם הוא מתפנו להיות בתל אביב במשך ימי שהותו בארץ ישראל, משהשיב בחיוב מאחר ודודו מתגורר בה והוא חושב לבקרו, אמר לו הבית ישראל, "יש שם רחוב שנקרא 'אחד העם', שם יש בית מספר ששים ושלוש, שם מתגורר הרבי מב'על'א, תכנס אליו".

משום מה לא עלה בידי ר' משה להכנס מיד אל הרה"ק **רבי אהרן מב'על'א** זיע"א כאשר נצטוה, כאשר פגש בו הבית ישראל בערב פסח, שאל האם כבר עשה כצוויו, מששמע שעדין לא היה אצל הרבי מב'על'א תמה, "הרבי מב'על'א יושב בתל אביב, ולא העלית על דעתך להכנס אליו", והורה לו שיראה בהקדם להכנס אליו.

כשנכנס החסיד אל הרבי מב'על'א לשחר פני קדשו כאשר נצטוה, נשאל למקום מגוריו וענה שהוא מתגורר בעיר מונטווידיאו, הרבי הדגיש בחשיבות, "יהודי ממונטווידיאו", ובקש שייכנס אליו בשנית לאחר החג.

בשובו לירושלים התענין הבית ישראל האם עשה כדבריו, ור' משה ספר לו דברים פהויתו, אחר החג ברר הבית ישראל האם כבר היה בשנית אצל הרבי מב'על'א, וזרזו לעשות כאשר בקש, להכנס אליו לאחר החג.

הגם שר' משה לא הבין פשר הנחיצות שאכו יכנס שוב אל הרבי מב'על'א, כחסיד נאמן לא הרהר כלל ועשה כאשר

עשו, רכשו את כמות הבד הנצרכת, והביאו לבית האמן למען יצפה בה את הכרסה.

כאשר סיים את עבודתו והביא את הכרסה המשלמת, החזיר האמן פסת בד שנותרה ממלאכתו, בני הבית התפלאו על עדף הבד, ושאלו מניו השארית הגדולה הזו, הרי מדדו את הכרסה מתחלה ונתנו לו את כמות הבד המדיקת שניצרכה עבורה.

ענה הבעל מלאכה ואמר, "המדה אכן הייתה מדיקת, אכל חשבתי לעצמי, שאת גב הכרסה בצד הצמוד לקיר לא רואים, והתורה חסה על ממונם של ישראל, לשם מה לכסות אותו צד בלבד כה יקר, לכן לא השתמשתי בו והחזרתי אותו".

וננה הרבי ששמע את דבריו והגיב קצרות, "אצלנו לא נוהגים כך, מה שנמצא בפנים צריך להיות בדיוק כפי שהוא נראה בחוץ".

כבר אמרו חז"ל (סוה"א: ט"ז) שאפלו שיחת חליו של תלמידי חכמים צריכה למוד, וכל דבריהם הם מילתא בטעמא, ונראה כי המקור והסמך לזה הוא מדברי הירושלמי הללו, 'אמר רבי פנחס להביא בין נטר לנטר, כלומר שאפלו באותו מקום של החבור בין הקרשים שהעין אינה שולטת, הייתה חובה לצפות בזהב טהור. (נחלת אב)

לעמת המסגרת תהיין הטבעת לבתים לבדים לטאת את השלחן (כה נו)

שמעתי מכבוד קדשת הרה"ק **רבי ירחמיאל משה מאזניץ** זיע"א, שספר שפעם ראה הרה"ק **רבי אלעזר מאזניץ** זיע"א את הרב של העיר גארנוואלין, שהיה מתפלל בהתפעלות עצומה.

פנה אליו רבי אלעזר ואמר, "ראיתי באיזה ספר שאסור לעשות באברים חיצונים יותר ממה שיש לו פנימיות", ומיד הוסיף ואמר, "אבל זה דוקא במי שיש לו קצת פנימיות, אמן מי שאין לו פנימיות, על כל פנים יכה ראשו בכתל".

סיים על כך רבי ירחמיאל משה, שזה אשר כתב הרה"ק **רבי אהרן מארלין** זיע"א בספרו **בית אהרן**, 'לעמת המסגרת תהיין הטבעות, כפי אשר נסגר בקדשה, כך יכול להשתמש בטבעיות.

אחר אמר שעוד הצלחה שכתוב ב'פירי' ובלבבך לעשתו, אלו היה כתוב

פרשת תרומה

עונשו של קמצן

תרגיל העוקץ המפולפל שנעשה לעשיר הקמצן מז'טומיר היה מלאכת מחשבת של אונאה ותחכום מרושע. בתכסיס מיוחד הצליחו אנשי הפשע לגרום לעשיר הקמצן, שמעולם לא נתן אפילו אגורה מכספו לאחרים, לפתוח את כספת הברזל הגדולה שבחדר אוצרותיו, להוציא משם סכום אגדי של חצי מיליון רובלים ולהביא אותו ישר אל תוך המלכודת שטוו עבורו.

היטב ידעו אנשי הפשע כי בדרך הטבע אין אפשרות להגיע לאוצרותיו הטמונים של העשיר הגדול שעשה את כספו מהלוואות אותם נתן בריבית קצוצה ובאחוזים גבוהים מאוד. העשיר, ערל הלב, לא היה מסתפק בכסף הגדול שקיבל תמורת הלוואות בריבית שנתן אלא היה דורש ומבקש גם שיוסיפו ויתנו לו מיני מצרכים שונים. כך למשל, הכפריים שהתגוררו בכפרים מסביב עירו נאלצו לשלם כחלק מהריבית גם ממיטב תוצרת שדותיהם: פירות טובים וכל מיני ירקות השדה. מגדלי העופות הביאו לו תרנגולות וביצים. כך הוא גם קיבל גבינה וחלב מהעוסקים במלאכה זו. החייט העירוני היה תופר לו חליפה נאה מפעם לפעם, הסנדלר היה מביא זוג נעליים מבריקות, וכן על זה הדרך.

בצורת חיים זו היה הקמצן מצליח לשמור על כל כספו וזהבו בלי להוציא אפילו אסימון נקוב להוצאות ביתו. כל רובל ורובל שהגיע אליו נכנס עד מהרה, ובחרדה גדולה, לתוך כספת הברזל הממוגנת שבבנייתה השקיע הון רב. מנגנון מיוחד של מערכת מספרים וסיבובים הותקן בפתח הכספת, לצד מנועול ענק וכבד, ואיש מלבדו לא ידע את סוד פתיחתה.

למזלו של העשיר הקמצן הוא היה נשוי לאשה שלא הוזקקה להגיע לטובות בעלה. ירושה הגונה קבלה מבית הוריה, וכך היה לה את כל צרכיה. נס גדול היה זה, שכן הקמצן לא היה מסוגל לתת מכספו אפילו לאשתו, וכמעט ברור שאם אכן הייתה מבקשת ממנו כסף לצרכי הבית היה שלום הבית עולה על שרטון והמשפחה הייתה מתפרקת.

בסתר לבו העשיר הקמצן היה תמיד חושב מחשבות כיצד יוכל להניח את ידו על הירושה שקבלה אשתו. הוא לא הסתפק בכספו הרב והיה תאב וחומד גם בממונה של אשתו. אלא שהיא, שגורלה המר עם בעלה הקמצן לימד אותה כיצד להתמודד עימו, והיא סרבה אפילו לומר לו מה סכום הכסף שיש ברשותה. די לך, הסבירה לו, שאין אני מבקשת ממך כסף, כדרך כל בעל בעמיו שמפרינס את אשתו, ואין אתה זקוק גם לכספי. האשה גם השכילה להטמין את כספה במקום סתר משוכלל, ואיש מלבדה לא ידע את מקום כספה. בן יחיד היה לבני הזוג. בילדותו ובבחרותו של הבן, הסכים האב בקושי רב לתת מעט כסף

עבור צרכיו המינימליים, והאמא המסורה הייתה רגילה לשלם את השאר מכיסה. אולם לאחר שנישא במזל טוב, התנכר אליו האב לחלוטין וסירב לתמוך בו כלל. בהמשך היה הבן הצעיר מטופל באשה ובארבעה ילדים קטנים, כשהוא עני וחסר כל, ואילו האב הקמצן אינו שת ליבו לצערם ולעניים של נכדיו הקטנים, בניו של בנו היחיד.

לימים חלתה אשתו של הקמצן. חייה האומללים הסבו לה צער רב ועגמת נפש, עד שלפתע מחלת השיתוק תקפה אותה בעוצמה רבה. היא שכבה על מיטתה, מבלי יכולת לזוז, ולאחר זמן מה איבדה את אפשרות הדיבור.

העשיר, ערל הלב וחסר הרחמים, לא התרגש מסבלה המר של אשתו ולא ריחם עליה. הוא לא נקף אצבע לרפואתה ולא עשה מאומה לרווחתה בשעותיה הקשות. רק דבר אחד הציק לו: הרכוש של אשתו! היות שניטל ממנה יכולת הדיבור, אין היא יכולה לומר לו היכן הטמינה את רכושה. שמה עכשיו, חשב העשיר לעצמו, שרואה היא את עצמה על ערש דווי, היא כבר מסכימה לגלות לי את סוד המטמון אלא שהיא לא מסוגלת לדבר.

והיה העשיר טרוד עד מאד מהחשש 'שמה יקדמנו אחר', ואין אחר אלא בנו יחידו. חושש היה שמה אשתו, גילתה בעבר את סוד המטמון לבנם יחידם, כדי שהבן יוכל לקחתו אחרי מותה. לכך לא יכול היה העשיר הקמצן להסכים בשום אופן, והוא הטריד את מוחו במחשבות בלתי פוסקות מה עליו לעשות כדי להיות הראשון שמגיע אל המטמון.

מה עשה אותו קמצן? נסע אל הרה"ק רבי ישראל מרוזין זיע"א, סיפר לו על מחלת השיתוק שתקפה את אשתו, ולא התבייש האיש לומר לרבי שעיקר דאגתו נתונה לאוצרה הטמון של אשתו שיכול להיעלם אם היא לא תחזור לדבר.

לשמע דברי גסות הרוח של העשיר הקמצן הרים הרה"ק מרוזין את קולו וגער בקמצן בדברים קשים ביותר: הלוא תבוש ותכלם! וכי אין גבול לשפלותך שאין אתה דואג לאשתך המוטלת על ערש דווי וכל אשר בראשך הוא רק רצונך להניח את כפות ידיך המגושמות על הכסף של אשתך? דע לך, סיים הצדיק בתוכחה גלויה, כי מרה תהא אחרייתך אם תמשיך בדרךך הקלולקלת וכי צרות רבות יבואו עליך אם תוסיף להתנכר לבני משפחתך הקרובה, בנך וכלתך וילדיהם העטופים ברעב! יש לך אוצרות אין קץ, וחובה עליך לפתוח את ירך ולחלק מהם לצדקה.

דברי הרה"ק מרוזין הכעיסו מאוד את העשיר והוא יצא מחדרו של הרבי בחרון אף. כל הדרך לביתו היה העשיר טרוד במחשבות ממשחבות שונות על הכסף האבוד של אשתו, אלא שעל סף דלת הבית הופתע העשיר למצוא שליח הממתין לו, איש בעל מראה רשמי, שבידו מכתב ממלכתי הממוען אליו.

העשיר נטל את המכתב ונכנס לביתו כדי לקרוא בו בעיון. המכתב הממלכתי היה יחסית קצר: היות ונודע לנו כי עוסק אתה במתן הלוואות בריבית, הנך נדרש להעמיד לקופת המדינה הלוואה בסכום של חצי מיליון רובלים, תמורת אחוזי ריבית גבוהים שיינתנו לך במועד הפרעון בעוד כמחצית השנה. את הסכום עליך להביא בעצמך אל משרד האוצר שבעיר הסמוכה למקום מגוריך, בתאריך זה וזה, ובשעה פלונית.

שבע רצון היה העשיר ממכתב זה. אמנם עד כה לא נתקל בדבר שכזה, בו השלטונות עצמם מבקשים ממנו הלוואה בריבית, אך לכל דבר טוב יש התחלה, והנה עתה זו ההזדמנות שלו לפתוח בקשרי הלוואות עם השלטונות שבוודאי עתידים הם לשלם במועד שנקבע ועם ריבית מצוינת.

במשך שעות ארוכות הכין העשיר את כספי ההלוואה. הוא ארז כל אלף רובלים כחבילה בפני עצמה, ואת ערימת החבילות הכניס לתוך מזוודות גדולות שהעמיס על עגלה פשוטה שלא תמשוך כל תשומת לב, וכך יצא לדרכו לעבר משרד האוצר, שם היה עליו להתייצב במועד שנקבע לו.

העשיר נסע על העגלה לאיטו, תפוס בהרהורים על כספו וזהבו, כאשר משום מקום מגיחים עליו קבוצת שודדים מאומנת היטב שהניפו חרבות נוצצות ודרשו ממנו לעצור מיד: הב לנו את הכסף שברשותך! העשיר ניסה לעשות את עצמו כתמים שאינו מבין על מה הם סחים, אך השודדים הוכיחו לו כי הם יודעים היטב מה הם מדברים: ברשותך סכום של חצי מיליון רובלים - אם חייך יקרים לך, תן לנו את הכסף תיכף ומיד.

היה זה החלטה של רגע כמימרא כשהעשיר הקמצן נשא עיניו למרום וצעק בקול: רבוננו של עולם, הושיעני נא אך הפעם ואתן לצדקה רבע מיליון רובלים - שזהו חצי מסכום הכסף שיש עתה בידי! אם יעזבוני השודדים, מבטיח אני כי אשנה את דרכי ואתחיל לפזר את ממוני לצדקה.

עוד מילים אלו על שפתותיו של העשיר, ולפתע נשמע קול הפעמונים של מרכבת המשטרה שהייתה מפטרלת באיזור ושומרת על הסדר. כשראו השודדים את המרכבה, רעדו לנפשם שלא להיתפס. תוך שניות בודדות עזבו את המקום ונעלמו כלעומת שבאו.

השוטרים ליוו את העשיר חזרה לביתו, כשהוא מבין היטב את תרגיל העוקץ שנעשה לו: המכתב הממלכתי לא היה אלא זיוף מתחילתו ועד סופו. השודדים ביקשו למצוא את הונו של העשיר כשהוא מחוץ לכספת, ובשל כך זייפו את המכתב כאילו עליו לתת הלוואה לשלטונות בסכום זה ובשעה פלונית. השודדים תכננו להמתין לו על אם הדרך ולשדוד את הכסף בקלות יחסית. רק בניסי ניסים ניצל העשיר הקמצן משודדים אלו.

הפעם לא ניצל הקמצן מגזר הדין הנורא שריחף עליו. לאחר ימים של כאבים ויסורים קשים נפח את נשמתו ובנו ירש את כל כספו. הבן לא התנהג כאביו הקמצן, אלא היה איש חסד ומרבה להטיב. הוא פזר נתן לאביונים, ובייחוד לקרובי משפחתו העניים. תמיכה מיוחדת הוא גם נתן לדודו, אחי אביו, ועוד הוסיף לחלק לצרכי צדקה וחסד כששמו הטוב הולך לפניו לשם ולתהילה.

פירוש נאה על דרך הצחות והמליצה, הביא הרה"ק רבי יעקב יחזקיה מפאפא זיע"א, בספרו 'ויגד יעקב', על ההבדל בין הפסוקים במגילת אסתר, שבתחילה נאמר (ט ט): **'עשים את יום ארבעה עשר לחודש אדר שמחה ומשחה ויום טוב ומשלוח מנות איש לרעהו'**, ולא נאמר גם 'מתנות לאביונים', ואילו לאחר מכן נאמר (שם פסוק כב): **'והחדש אשר נהפך להם מיגון לשמחה ומאכל ליום טוב לעשות אותם ימי משחה ושמחה ומשלוח מנות איש לרעהו ומתנות לאביונים'**, כאן נאמר 'מתנות לאביונים' אך לא נאמר 'יום טוב' כבפסוק הקודם.

אלא שבשעה שקיבלו על עצמם 'מתנות לאביונים' לא רצו לקבל עליהם גם דיני יום טוב, וזאת מפני הקמצנים שיחמירו על עצמם שלא לטלטל מעות כדי שלא יצטרכו ליתן מתנות לאביונים. לכן, בפסוק הראשון שבו לא נאמר 'מתנות לאביונים' אכן כתיב 'יום טוב', אולם בפסוק השני שבו כבר מובא 'מתנות לאביונים' לא הזכירו 'יום טוב'.

על הפסוק (שמות כה ב): **'דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי'**, איתא במדרש (תנ"כ"א רבה ז' ט): בשעה שאמרו ישראל 'נעשה ונשמע' - מיד אמר הקב"ה 'ויקחו לי תרומה', וכבר התחבטו המפרשים מה עניין זה לזה.

ופירש הגאון רבי יוסף נחמיה קורניצר זצ"ל, רבה הנודע של העיר קראקא, על דרך צחות והלצה, כי הנה יש אנשים רבים שאין הם מקיימים אלא את המצוות התלויות בגופם ואינם מקיימים את המצוות התלויות בממונם, וזאת בשל כך שקמצינים הם וממונם חביב עליהם יותר מגופם, ומבקשים להשתמש מכל אותם המצוות שיש בהם חסרון כיס.

אמנם ברור כי אדם שנוהג כך הרי זה סימן מובהק שאין תוכו כברו ואין לבו שלם עם אלקיו. והנה בזמן מתן תורה, לאחר שכל עם ישראל אמרו פה אחד 'נעשה ונשמע', רצה הקב"ה לנסותם ולבדוק אותם אם יש בכוננתם לקיים רק את המצוות שבגופם, או שהם נאותים לקיים גם מצוות שיש בהם דררא דממונא, לכך ציוה עליהם מיד 'ויקחו לי תרומה', שהיא מצוה שיש בה חסרון כיס, וזהו שאמר הכתוב 'מאת כל איש אשר ידבנו לבו', פירוש, שעל ידי נתינת התרומה והצדקה יתנכרו מעלליו אם הוא באמת עובד ה' בכל לבבו ומאודו.

לצדקה. ביקש איפוא העשיר מאחיו שיסייע בעדו להגיע אל הכספת הגדולה, משם שלף צרור שטרות ענק ונתן לאחיו כדי שיחלק לצדקה כראות עיניו.

ניכר היה בעשיר כי הוא עומד בפני התמוטטות נפשית בשעה שעשה את הצעד הזה שכמותו לא עשה מימיו. אלא שעניני המפוחדות הסגירו כי בסופו של דבר הפחד ממיתה משונה בכאבים קשים היה נורא יותר מהוצאת סכום הכסף שעדיין לא היה אלא חלק קטן מרכושו הרב.

האח שקיבל את סכום הכסף הגדול השתמש בו בתבונה רבה ופיזרו לצדקה בצורה מושכלת. תחילה הפריש סכום כסף נכבד ומסרו לבנו של העשיר, כדי שיוכל לשלם את כל חובותיו וגם לקנות מזון ובגדים חדשים לבני משפחתו, וביתר הממון יוכל לפתוח לעצמו עסק קטן ממנו יוכל להתפרנס מבלי להזדקק למתנות בשר ודם.

את שאר הכסף חילק האח לעניי עירו של העשיר, אלו שמעולם לא ראו פרוטה שחוקה מכספו של הקמצן. יחד עם גבאי הצדקה של העיר, קיבלה כל משפחה נצרכת סכום כסף יפה לצרכיה הרבים. גם ארגוני החסד של העיר, בית ההקדש האמון על הכנסת האורחים של העיר, כך גם בית התמחוי המחלק ארוחות חמות לכל דיכפין, קיבלו מהכסף חתיכה הראויה להתכבד.

ולא נחה דעתו של האח עד שהצליח להוציא מהעשיר גם סכום כסף עבור צרכי העשיר עצמו: הבית הרעוע שתקרתו כאמור נפלה, זכה לשיפוץ רציני. רופאים מומחים הוזעקו למיטת בני הזוג, שעתה היו שניהם מוטלים במיטותיהם. תמורת סכומים הגונים שקיבלו, עשו הרופאים כמיטב יכולתם והצליחו לרפא את העשיר וגם את אשתו. שניהם קמו ממיטותיהם בריאים ושלמים.

העשיר אמנם נרפא רפואת הגוף, אלא שמיד לאחר מכן לא הסכים עוד להמשיך ולתת צדקה, ואף כעס על אחיו וצעק עליו על כך שפיזר את ממונו לעניים, ובכפיות טובה הטיח בו על כך שניצל את ימי מחלתו כדי לבזבז את רכושו.

אלא שלפתע תוך כדי צעקותיו, נפל העשיר על מקומו, כשכל גופו מפרס ורועד כמי שאחזו קדחת. האח מחל על עלבונו ורץ להזעיק רופאים שיבואו לבדוק את אחיו, ואלו מיהרו לקבוע כי העשיר חלה במחלה אנושה ומסוכנת שכל באיה לא ישובו.

על יד מיטת העשיר עמד האח והתחנן לפניו כי יחזור בו מדבריו. האח ניסה לדבר אליו רכות וקשות: הנה רואה אתה בחוש את הסכנה הגדולה שיש לך בכך שאינך רוצה לתת צדקה; הלוא הרבי מרוזין' הזהירך על הצרות הרבות שיבואו עליך אם תמשיך בקמצנותך.

אלא שהעשיר אטם אזניו משמוע את דבריו הנכוחים של אחיו שדיבר מעמקי לבבו. למרות החרב החדה שהייתה מונחת על צווארו בחוליו הקשה, הוא אזר כוח וסילק את אחיו בדברי כעס ותוכחה על שבזבז את כספו לשווא.

אלא שלמרבה הפלא, שהעשיר לא עמד בהבטחתו לשנות את דרכו ולחלק את רבע מיליון הרובלים לצדקה, הרגלו הרע היה חזק ממנו, והבטחתו לא הייתה שווה כקליפת השום. עד מהרה הדחיק מזכרונו את כל שהיה, השכיח מעצמו את ההבטחה והנדר הגדול שנדר לאלוקי ישראל, והמשיך בהרגליו הקלוקלים כמימים ימימה.

התזכורת הבאה משמי מרומים לא איחרה להגיע וטלטלה אותו כהוגן. העשיר הקמצן שאפילו את צרכי עצמו לא היה מסוגל לספק, הזניח תמיד את ההשקעה בביתו. את כספת הברזל אמנם מיגן כהוגן, אך ביתו היה מוזנח. הקירות היו הרוסים והתקרה הייתה רעועה. היה זה יום חורפי קשה שהרוח נשבה בו בעוז, הגשמים ירדו בזעף רב, העשיר הסתגר בביתו ושכב על מיטתו, ממתין לסיום הסערה. לפתע רוח חזקה נשבה ממרחקים ופגעה בבית הרעוע ומוטטה את התקרה. הלבנים של הגג נפלו על העשיר השוכב במיטתו ופצעו אותו פצעים קשים וכואבים מאוד. אבריו של העשיר נשברו והתרסקו והוא סבל מכאבים קשים שכמעט ולא יכול היה לשאת.

השמועה על התמוטטות הבית ופציעת העשיר הקמצן עשתה לה כנפיים והיא הגיעה לאזנים רבות. כך נודע הדבר לבנו היחיד, שלמרות כל הטרוניות שהיו לו על אביו שהתנכר אליו וסירב לעזור לו, הגיע במהירות אל ביתו של אביו כדי לסעוד אותו במצבו הקשה. הוא לא התפלא לראות שלמרות הכל עדיין מחזיק אביו בעקשנותו המפורסמת ומסרב להוציא מכספו כדי לתקן את הבית החרב.

כך גם הגיעה השמועה אל אזני אחיו של העשיר, אף הוא איש עני ואביון שמעולם לא קיבל פרוטה מאחיו העשיר הקמצן, ואף הוא החליט שעליו לבוא לבקר את אחיו השוכב על ערש דווי. האח, איש נעים הליכות, כאב את כאבו של אחיו, אך מאחר ולא היה בידו לסייע לו ברפואה ובמזור, החליט לנסוע אצל הרה"ק רבי ישראל מרוזין להזכיר את אחיו לרפואה שלמה.

כאשר נכנס האח לחדרו של הרבי מרוזין וסיפר לו את מה שאירע לאחיו העשיר, תוך שהוא מבקש ברכה לרפואתו, נענה הרבי ואמר לו בלשון תקיפה ביותר: הלא תדע את אשר אמרתי לאחיך בשפה ברורה שאינה משתמעת לשתי פנים, מרה תהיה אחריתו אם ימשיך במעשיו הרעים ויתנהג במידת הקמצנות הנוראה; הזהרתיו שצרות רבות ורעות עתידות לבוא עליו אם ישכב על דיניו כעכבר רשע ולא יעזור לעניים, ובפרט לקרובי משפחתו העטופים ברעב. עתה שגם אתה באת לכאן, הרי שאני אומר את כל הדברים האלו גם לך: אין לאחיך העשיר כל תקווה וסיכוי להחלים מפצעיו הקשים אלא אם כן יתחיל לפזר מכספו לצדקה ויתן מממונו הרב לעניים.

שמע העשיר מאחיו את דבריו הנוקבים של הרבי מרוזין והבין כי אם ימשיך בהתנהגותו הקמצנית ימיו ספורים בעולם הזה, ומכיון שלא רצה למות הבין כי עליו להתחיל לתת מכספו

מלוך יקרוך ויהושים נפלאים מלוך
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצדק שליט"א

מִי־הָרֵא

חֲזֵה־פֶּא

חֲזֵה־פֶּא דְאִוְרֵי־תֵא יְסוּד חֲדָשׁ וְנִפְלֵא עַל הַפְּרָשָׁה

המהנה את הצדיק מנכסיו זוכה לסיוע ממנו

חכמים, והמהנה תלמידי חכמים מנכסיו, מעלה עליו הכתוב כאילו מדבק בשכינה.

כאשר מסייע לצדיק זוכה להתקשרות עמו וע"י זה מסייע לו הצדיק במידה טובה המרובה ומגביה אותו אליו להיטיב עמו, על דרך שאמרו חז"ל (סוטה לה). הארון נושא את נושאי, ופירש הרה"ק רבי מנחם מנדל מרימנוב ע"ה, לרמוז בא שהצדיק מגביה ונושא את הנושאים והמסייעים אותו, להשפיע עליהם השפעות טובות ולהציל אותם מכל צרה וצוקה, 'כנשר יעיר קינו על גוזליו ירחף' (דברים לב יא). ובכלל הסיוע, אינו רק השפעות טובות בגשמיות ורוחניות, אלא ביד הצדיק לרוממו מטיבעתו בחומר הגשמיות, וגם אם אדם חטא והרשיע הרבה עדיין ביד הצדיק לסייע לו להצילו מרדת שחת ולהשיבו בתשובה שלימה.

ומעין זה בתולדות יעקב יוסף (נשא ד"ה בפסוק וכל תרומה): והנה מצינו כי נושאי הארון היה הארון נושא את נושאי וכו', והנה יש בחינה זו בעבר ועתיד, כי המוני עם המחזיקים ידי תלמידי חכמים הם נקראים נושאי הארון, אמנם באמת ארון נושא נושאי להעלות אותן לדבקו בו יתברך, זהו מצוה 'ובו תדבק' (דברים י כ).

בספר מאמר קדישין (יח: ד"ה ויאמר מלך) הביא בשם הדברי חיים מצאנז ע"ה: הנה לכאורה דבר הפלא ופלא הוא מה שהצדיקים יצטרכו ליקח נדבות מאחרים לפרנסתם, הלא המה יכולים להתפרנס בזרוע מאביהן שבשמים, כי כל העולם ניזונים בזכותם (ברכות יז:), ובשבילם נברא העולם (שם ו:). ואמר תירוץ על זה אדמו"ר הקדוש רבינו אלימלך זלה"ה, כי לכן נסתבב כן מעילת כל העילות וסיבת כל הסיבות הבורא יתברך שמו, כדי שיהיה להם התקרבות על ידי זה אצל הצדיקים לתקן נפש רוח נשמה שלהם על ידי השייכות שיש להם עם הצדיקים על ידי המעות שנותנים להם.

ולפעמים באים להצדיק לבקש ממנו איזה טובה בעניני גשמיות לבד, והצדיק רואה בשורש נשמה שהם צריכין תיקון בנפש רוח נשמה, ולאשר אינם נותנים אל לבם לתקן, לכן שולח להם הבורא יתברך שמו סיבה בעניני גשמיות שיצטרכו לבוא לפני הצדיק לבקש אותו להתפלל עליהם ונותנים לו מעות בעד זה, והצדיק עושה להם טובה בנשמה.

פשוטי העם לצדיקי הדור, כי פשוטי העם אין להם לב להבין איך לעבוד ה' באמת, ואיך לעשות כל מעשיהם בבהירות, שיאירו כל מעשיהם לה'. רק על ידי שמתחברים עצמם לצדיקי הדור, והם מעוררים לבבם בהתלהבות על ידי דבריהם הקדושים, ואז יבינו איך לעבוד ה' באמת. וצדיק הדור אשר כל עבודותיו הם בהירים ומאירים בכל העולמות, על כן בהתחברותם אליו מאיר גם בנשמות ישראל שיאירו מעשיהם גם כן, ויעלו ריח ניחוח לה' כבשמים.

ואכן כבר בגמרא מצינו שהדרך להגיע לדביקות בה' היא ע"י שמהנה תלמידי חכמים מנכסיו, כמו שאמרו במסכת כתובות (קיא:): 'ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום' (דברים ד ד), וכי אפשר לדבוקי בשכינה, והכתיב (שם פסוק כד) 'כי ה' אלקיך אש אוכלה', אלא, כל המשיא בתו לתלמיד חכם, והעושה פרקמטיא לתלמידי

וְזֹאת הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאֲתֶם זָהָב וְכֶסֶף וְנִחֻשֶׁת (כה, ג). דרש האוהב ישראל ע"ה (תרומה ד"ה או י"ל) שבא ורומז אל הצדיקים שיאותו לקחת זהב וכסף מהמון העם, ובזה שנהנים הצדיקים מהמוני העם שמקבלים מהם זהב וכסף ושאר דברים גשמיים הנצרכים להם, יהיה להמוני עם גם כן עלייה והתרוממות, הגם שאין להם נדבת לב הטהור נדבה רוחנית, רק נדבה גשמית זהב וכסף וכדומה, עם כל זה על ידי שהם מייחדים ומקשרים עצמם לצדיקים שבדור ומהנים אותם במה שיש יכולת בידם, אז גם הם יתקשרו ויתעטפו בנדבת הצדיקים בליבם הטהור שהוא כולו רוחנית, ויתעלו ברום המעלות קודש קדשים ויהיו דבוקים יחד הכנסת ישראל בה' יתברך עם צדיקי הדור, ע"כ דבריו הקדושים. כענין זה עורר הרה"ק בעל מאור ושמש ע"ה (ויקהל ד"ה קחו): תועלת גדול שיש בהתחברות

מִילְתָּא דְפְלִיָאָה

עיקר המבוקש בעסק הממון כדי שעל ידי כן יזכה ללמוד חוקי ה'

וְזֹאת הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאֲתֶם זָהָב וְכֶסֶף וְנִחֻשֶׁת (כה ג). כל אדם מישראל מחויב לעסוק בתורה ככל יכולתו, וגם בשעה שמתפלל לפני ה' שתשרה ברכה במעשי ידיו, תהיה עיקר כוונתו כדי שעל ידי כן תתרחב דעתו ויוכל לעסוק בתורה במנוחה, וכך כתב בספר ארון עדות (ד"ה והנה גם) 'זהב כסף נחשת' בגימטריא 'ברוך אתה הוי"ה למדני חקיך' (תהלים קיט יב), כי עיקר המבוקש בעסק הממון כדי שעל ידי כן יזכה ללמוד חוקי ה', ועל דרך שאמרו (אבות פ"ג מ"ז) אם אין קמח אין תורה, וגם מי שנבצר ממנו להתמיד בעסק התורה ישתדל לתמוך בלומדי תורה ועל ידי זה יהיה לו חלק בתורה, וזהו הרמז 'זהב כסף נחשת' בגימטריא שתי פעמים 'תומך', ובגימטריא ארבע פעמים 'רגל', לרמז שכספו וזהבו יהיו לתמוך בהם לומדי תורה, בבחינת רגלים המעמידים לומדי תורה על מכונם.

התאוה - אל התורה והחזקתה

והנה 'ו'זאת ה'תרומה אשר ת'קחו', ראשי תיבות 'תאוה', וסופי תיבות 'תורה', והוא לרמז שיסיר האדם מקרבו את התאוה לכסף ולזהב, וישים כל תאוותו בעסק התורה הקדושה, וזהו גם הרמז בהמשך הכתוב 'אשר תקחו מאתם' בגימטריא 'כנסיות מדרשות', שישומו תאוותם בעסק התורה וממילא יקחו מכספם ומזהבם לבנין בתי כנסיות ובתי מדרשות, ובזה יתקיים הציווי 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם'.

ברזא דאח"ד רמזים נפלאים על סדר הפרשה

גם נתינה מועטת חשובה - העיקר שיכוון לבו לשם ה'

לפעמים טוב למעט במעשה כדי להיטיב את הכוונה

והנה ה**טור** כתב (או"ח סי' א): אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין לבו בתחנוניו, כי טוב מעט בכוונה מהרבות בהם שלא בכוונה. ודבריו מוקשים, כי בוודאי המרבה גם הוא כיוון את לבו, כמו שאמר בסמוך 'ובלבד שיכוין לבו לשמים', וכיוון שמלבד כוונת הלב הוסיף גם להרבות במעשים, מדוע הושווה במעלתו עם הממעיט שלא הרבה כמותו. ותיריך ה**ט"ז** (שם סק"ג) כי מה שכתב 'כי טוב מעט בכוונה' וכו', הוא נתינת טעם למה ממעט הוא בתפילה, כי לפעמים ריבוי התפילה היא סיבה שלא יוכל לכוון, ועל זה אמר 'אחד המרבה ואחד הממעיט', והטעם שממעט הוא בשביל שיוכל לכוון כראוי.

הרומז אחד המרבה ואחד הממעיט. שגם המרבה וגם הממעיט נכללים ב'טוב' ושניהם חשובים כאחד בשמים, ובלבד שיכוון ליבו לשמים וכפי שמסיים הכתוב (שם) 'תורת אל תעזובו' כלומר אם תהיה כוונתו לקיום התורה אזי אחד המרבה ואחד הממעיט שקולים.

ככוח כוונת הלב זוכים לברכת ה'

בזה יובן הפסוק (דברים טו י) 'נתון נתן לו וגו' כי בגלל הדבר הזה יברכך ה' וגו', רמז לכל אדם לתת צדקה לפי כוחו אם רב ואם מעט, ולא ירע לבבו שלא זכה להרבות במתן צדקה יותר מכפי שהיה חפץ, מדוע לא ירע לבבו 'כי בגלל הדבר הזה' בגימטריא שם אהו"ה, שרמזנו בו 'אחד המרבה ואחד הממעיט', ומכאן שם קדוש זה 'ברכך ה' אלקיך בכל מעשיך ובכל משלח ידך'.

ויקחו לי תרומה (כה ב). פירש רש"י: 'לי לשמי'.

יש לפרש דבריו בדרך רמז, 'לשמי' היינו לשם אהו"ה, הוא השם הגדול שנבראו בו שמים וארץ, והוא ראשי תיבות 'אחד המרבה ואחד הממעיט', לרמזו לכל אדם שלא יתעצב בראותו שאינו יכול להרבות בתרומת ה', כי עיקר הנחת רוח במרום היא לפי כוונת האדם לשם שמים, במתנה מועטת כמו במתנה מרובה, וכמו שאמרו במשנה (מנחות קי). 'אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוון ליבו לשמים'.

מעתה יתבאר בדרך זו מאמר חז"ל על פסוק זה, שדרשו בו (שמו"ר לג א) 'ויקחו לי תרומה' הדא הוא דכתיב (משלי ד ב) 'כי לקח טוב נתתי לכם' וגו'. ויש לומר כי תיבת 'טוב' אף היא בגימטריא שם אהו"ה

כאשר האדם כולל עצמו בכלל ישראל יש לו חלק בכל תרי"ג

המצוות שעשו אחרים, וכן העונש, מצד היותם ערבים זה בזה.

מצוות שאינו יכול לקיימם

בפועל יקיימם במחשבה ודיבור

עצה נוספת מצינו בספרים הקדושים שהרי אמרו (קידושין מ). 'מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה', ועל כן במצוות שבידו לקיימם, יקיים המצוה בפועל. אך במצוות שאינם בידו יקיימם ע"י דיבור ומחשבה, כפי הידוע שבכל מצוה ישנם שלושה חלקים 'מעשה דיבור ומחשבה'. ואם אינם בידו ילמד הלכותיהן וישתוקק לקיימם במחשבתו ואז הקב"ה מצרף מחשבתו למעשה כאילו עשה בפועל.

מבאר השל"ה הקדוש (הקדמה לתורה שבכתב אור חדש א) שזה הנאמר בפסוק (דברים ל יד) 'כי קרוב אליך הדבר מאוד בפיו ובלבד לעשותו'. שישנם מצוות שאפשר לו לקיים והם הנכללים ב'לעשותו'. והמצוות שאינם בידו לעשותם, קרובים אליך מאוד ע"י שתקיימם 'בפיו ובלבד' היינו לימוד המצווה והלכותיה בפיו, ולדעת סוד המצווה בלבד.

שבהקרבת הקרבנות ודיניהם אשר רבו מצות עשה שבהם, וכן לוי. ובכללות כל ישראל יקיימו כללות עיקרי התורה, לזה אמר 'ועשו' לשון רבים.

אך כאשר כולל עצמו בכלל ישראל יש לו חלק בכל תרי"ג המצוות וממילא מקבלים רמ"ח איבריו ושס"ה גידיו חיות, וכאשר כתב האור החיים (שם לט לב): כי ה' ציווה תרי"ג מצוות, ומן הנמנע שימצא אדם אחד שישנו בקיום כולם וכו', ומה מציאות יש ליחיד לקיימם להשלים תיקון לרמ"ח איבריו ושס"ה גידיו אשר יכונו להם, אלא ודאי שתתקיים התורה במחברת הכללות ויזכו זה מזה. עכ"ל. ומטעם זה אמרו צדיקים שקודם כל מצוה שעושה, יראה לכלול עצמו בכלל ישראל.

זוהי אפוא כוחה של אחדות ואהבת ישראל שנחשב לו כאילו הוא עצמו עשה המצוה בפועל, וכלשון הזהב של העוללות אפרים בהמשך דבריו: ודבר זה ראייה ומופת לאחדות האומה הישראלית, שכולם נחשבו לאיש אחד והם גוי אחד בארץ מצד הנשמות שנגזרו מאל אחד, ולפיכך מקבל כל אחד שכר מן

ועשו ארון עצי שטים אמתים וחצו ארפו ואמה וחצו רחבו ואמה וחצו קמתו (כה י).

בעל הכלי יקר ע"ה כותב בספרו עוללות אפרים (קפז): התורה באמת גדולה ורחבה היא על האדם, כמו שאמר (תהלים קיט צו) 'רחבה מצותך מאוד', ועל הרוב אי אפשר לאדם אחד שיהיה בידו לקיים את כל מצוות עשה בתורה וכו', הרי לפעמים שתמנע ממנו לאיזה סיבה. על זה אמרו (אבות פ"ב מט"ז) 'לא עליך המלאכה לגמור' כולה, רק אשר תמצא בכחך עשה אתה קצתם ואחרים קצתם, ובזה תתקיים התורה כולה על ידך ועל יד זולתך.

וכך גם כתב האור החיים הקדוש (שמות כה י) לבאר מדוע דווקא בארון שינה לשונו ואמר לשון רבים כאמרו 'ועשו ארון', וביאר: אולי שרמז שאין גופה של תורה יכול להתקיים אלא בכללות כל ישראל ואין מציאות בעולם יכול עשות כל עיקרי התורה, וזה לך האות, אם הוא כהן הרי זה אינו מקיים נתינת כ"ד מתנות כהונה ופדיון בכור וכו', ואם הוא ישראל הרי אינו יכול לקיים מצות עשה

שלימות מחשבת המצוה - שער ופתח לקיומה

ושמים'. ואינו מובן, וכי יש חלילה שינוי אצל הקב"ה, שבתחילה חשב כך ואחר כך התחלפה מחשבתו.

אולם, כותב על כך **השפת אמת** (וארא תרל"ו ד"ה וידבר): ולהבין דבריהם ז"ל, כי חס ושלום שמחשבת ה' יתברך לא נתקיימה. אכן פירוש דבריהם, כי מעשה בראשית בפועל אי אפשר להתקיים במדת הדין, פירוש, שיתנהגו כל הברואים ממש במשפט ה' יתברך. אך נתקיימה מחשבתו בבני ישראל אשר הם עלו במחשבה לפניו (ב"ר א ד, זוהר בראשית כד.). ואנחנו בני ישראל צריכין בוודאי לקיים הכל על פי התורה. ואם אמנם גם זה אי אפשר לקיים בפועל כמאמר (קהלת ז כ) 'אין צדיק בארץ כו' ולא יחסא' כי החסרון דבוק ומוכרח כמעט במעשה. עם כל זה במחשבה צריך להיות מוכן כל איש ישראל למסור נפשו וכל מעשיו לשמים. וזה שנאמר 'עלו במחשבה', פירוש, בעולם המחשבה אי אפשר לצאת מהדין כמלא נימא, עכ"ל.

גדולת המחשבה אצל בני ישראל

כיון שעלו ישראל במחשבה לפיכך מובן מה גדול כוח המחשבה של כל יהודי, כפי שפירש **באמרי נועם** (בלק אות י"ז) ש'עלו במחשבה' לשון מעלה, כי יש לישראל מעלה מיוחדת בענין המחשבה, שמחשבה טובה שלהם מצטרפת למעשה (קידושין מ.). מה שאין כן אומות העולם שאין מחשבה טובה שלהם מצטרפת למעשה. וכמו **שאמר הבעל שם טוב ע"ה** שדווקא ישראל שנבראו מעולם המחשבה, יש בכוח מחשבתם לפעול גם במחשבה, ועל כן מקבלים שכר אף על המחשבה בלבד. ויתכן לבאר עוד בזה, שעם ישראל דומים לבוראם, וכשם שעלה במחשבת הקב"ה לברוא העולם במידת הדין, ונחשבת מחשבתו כאילו נעשית, שכן אין הבדל אצל הקב"ה בין מחשבה לדיבור ומעשה שהכל אחד אצלו, כן גם בני ישראל שעלו במחשבה - שלפיכך ההנהגה עימם במידת הדין עכ"פ במחשבה, אף מחשבתם נחשבת כמעשה ומקבלים עליה שכר. אחר ראותנו מעלת המחשבה של יהודי, נבין שלכן צריכים ישראל להשתוקק לקיים מצוות ה' בשלימות אף במעשה, ואף שהמעשה כמעט ואינו יכול להיעשות בשלימות, ע"י התשוקה של כל יהודי לקיים מצוות ה', מחשב לו הקב"ה כאילו עשה המעשה בפועל.

לעשותה, אף כי במעשה בפועל לא היה יכול לעשותה, עם כל זה רק ע"י ההכנה בדעת לעשותה ע"י זה נגמרה המנורה מעצמה. וזה **וראה ועשה** שע"י ראיית הדעת והסתכלות הלב בתורה שמייגע האדם עצמו להיות מוכן לקיים המצוות כראוי, אף כי כשבא לידי מעשה בפועל אינו יכול לעשותו, עומדת לו ההבטחה שיהיה נעשה מעצמו וכנאמר (תהלים נז ג) 'אל גומר עלי'.

בכל המצוות המבוקש מהאדם שהרצון יהיה בשלימות

וללמד על הכלל כולו יצא, ללמדנו מהי הדרך לעשיית מצוות ה', הלא ישנם מצוות שאין בכח אדם לעשותם, כדברי **השפת אמת** (תרל"א ד"ה נתקשה): וכן בכל מעשה תר"ג מצוות אין בכוח האדם להוציאם אל הפועל, כי כל המצוות הם רצונו יתברך והם למעלה מהשגת האדם, אמנם על ידי שמשתוקק האדם לקיים מצוות ה' למעלה מיכולתו, יש בכוח התשוקה והרצון להמשיך עליו סיוע מן השמים, ומעשה המצוה נשלם כאילו מאליו, ע"כ דברי קדשו.

הרי כל אדם מחויב לקיים את המצוות כולם כדי להחיות את רמ"ח איבריו וש"ס"ה גידיו שכל חיותם מרמ"ח מצוות עשה וש"ס"ה מצוות לא תעשה, ולא זו בלבד אלא גם מחויב בכל מצוה לעשותה בשלימות דהיינו 'מחשבה דיבור ומעשה', אם כך, הכיצד יוכל לעשות זאת. אלא כאשר אדם רוצה בכל ליבו לקיים את המצוה, זוכה שכפי שהוא קיים המצוה בחלקה הראשון שהוא המחשבה, כך יוכל להם לשאר חלקי המצוה - הדיבור והמעשה, שאף הם יושלמו כרצונו.

המחשבה צריכה להיות בשלימות

כפי מידת הדין

בדברים אלו מבאר **השפת אמת** מה שכתב רש"י הקדוש (בראשית א א) שהביא את דברי חז"ל, מדוע נאמר 'ברא אלקים' ולא נאמר 'ברא ה''. בתחילה עלה במחשבה לבראותו במידת הדין, ראה שאין העולם מתקיים, הקדים מדת רחמים ושתפה למידת הדין, היינו דכתיב (שם ב ד) 'ביום עשות ה' אלהים ארץ

וְרָאָה וַעֲשֵׂה בְתַבְנִיתָם אֲשֶׁר אִתָּה מְרָאָה בְּהָרַר (כה מ). כתב רש"י על כך: ראה כאן בהר תבנית שאני מראה אותך, מגיד שנתקשה משה במעשה המנורה, עד שהראה לו הקדוש ברוך הוא מנורה של אש.

וקשה, שהרי בסופו של דבר לא נעשה הדבר ע"י משה רבינו ע"ה, וכפי שכותב רש"י לעיל (פסוק לא): 'תיעשה המנורה' מאליה, לפי שהיה משה מתקשה בה, אמר לו הקדוש ברוך הוא השלך את הכיכר לאור והיא נעשית מאליה, לכך לא נכתב 'תעשה'. אם כן לשם מה הראה הקב"ה למשה מנורה של אש, הרי גלוי וידוע לפניו שלבסוף יצטרך להשליך לאור ותיעשה המנורה מאליה.

רק כשראה משה מעשה המנורה והשתוקק לקיים המצוה - נגמרה המצוה מאליה

בביאור שאלה זו כתב **השפת אמת ע"ה** יסוד גדול לחפצים להידבק באלקים חיים - שהרי לזאת זיכה אותנו ברמ"ח מצוות עשה וש"ס"ה מצוות לא תעשה, שהם נגד רמ"ח אברים וש"ס"ה גידים, ובשל כך מביאים את האדם לדביקות בבורא עולם בתכלית הדביקות - ואלו הם תורף דברי **השפת אמת** (תרל"ז ד"ה בפסוק וראה): כי בוודאי לא נעשית המנורה כולה מאליה, מאחר שכל מטרת המשכן הייתה שבני ישראל הם שיעשו את עבודתו, אם כן יחסר בעבודת המשכן מלאכת עשיית המנורה אם לא תיעשה ע"י בני ישראל. רק שמבני ישראל נדרש הרצון, וכאשר הרצון בשלימות יכולה המנורה להיעשות מאליה, כי חלק המחשבה במלאכה נעשה ע"י בני ישראל. ובלשון קדשו: כי ע"י רצון האדם בלב ונפש באמת נגמר השאר, מה שאינו יכול לעשות נעשה מעצמו.

לפיכך הראה הקב"ה למשה מנורה של אש כדי שיוכל להתבונן בדעתו כיצד צריכה המנורה להיעשות ובאיזו כוונה ייעשה רצונו יתברך, ושוב כאשר השקיע והוגיע את מוחו גמר הקב"ה מלאכת עשייתה, ובכך הוכיח כי רצונו לעשות רצונו יתברך אך מאחר והייתה המלאכה למעלה מכח אדם, לפיכך נעשתה המנורה מאליה, וכדברי רש"י 'השלך לאור והיא נעשית מאליה'.

זה שאמר הכתוב **וראה ועשה בתבניתם אשר אתה מראה בהר** כי ע"י שהראהו והשיג משה רבינו ע"ה בדעתו והיה מוכן

יצא לאור ע"י מנחם אור לישירים © כל הזכויות שמורות אין להעתיק או לצטט ללא אישור מפורש בכתב מנחם אור לישירים

דברי יחזקאל
בני יששכר
בת עין
אור לשמים
תפארת שלמה
צדקת הצדיק

אוהב ישראל
עבודת ישראל
מאור ושמש
מנחם ציון
יסוד העבודה
זרע קודש

בעל שם טוב
תולדות יעקב יוסף
נועם אלימלך
קדושת לוי
חיים וחסד
יושר דברי אמת

לזכות עופר פנחס בן צילה שיחי' · קרן בת רונית שתחי' טל
אדמונד שיחי' בן איזה · רונית בת ינינה יעל · בנימין בן אסתר כל יוצאי חלציהם שיחי'
להצלחה רבה ומזפלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת
· לעילוי נשמת צילה בת דורה צביה ומאיר ע"ה ·

☎ להצטרפות חייג עכשיו: 04-8628888 ודגליון בדרך אליך

You can now subscribe and get journal delivered to your door.
Call 718-407-2479 or email otzarpninei@gmail.com